

Tizenkilencedik évfolyam.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok

1872-dik évi folyamára.

(Ismeretterjesztő és politikai hetilap. — Az egyik számos eredeti képpel illusztrálva; a másik rendkívüli mellékletekkel bővítve.)

Sokkal hosszabb, — irodalmunkban valóban ritka hosszúságú évszám áll lapunk jövő évi folyamán mögött, s csaknem két évtizedes pályáján követett irányja sokkal ismeretesebb, mintsem új ígéretekkel telt programot adunk akár szükségesnek, akár lehetségesnek éreznék. Előnye, mely régi-ségében ismeretes voltában áll, melyre szívesen s némi önértéssel hivatkozunk, azt a látszólagos hátrányt vonja maga után, hogy újdonság ingereivel nem csábíthat s meg kell elégednie, ha jövőre küszöbén egyszerűen hivatkozik múltjára.

Hogy a lap szellemi tartalmát illetően a tökély útján megállapodás nincs, s a legmagas fok felé, minél többet ért el, annál inkább kell törekednie s akar is törekedni: önként értetik. Anyagi kiállítását illetően bátran mondhatjuk a legtöbbet, mit lap magáról mondhat, hogy azt, a lap előfizetési árának arányához képest, a méltányosság és lehetőség legszélső határáig emeltük, s immár csak azzal az egy ígérettel léphetünk az olvasó közönség elé, hogy az eddigi gyakorlat és tapasztalatok nyomán igyekezni fogunk a közönség részvétét és helybenhagyását továbbra is kiérdemelni.

Lapunk tizenhét évi folyamán tanuszkodhat, hogy egyetlen ígéretünkkel sem maradtunk adósok, hogy igyekeztünk nem lankadni, sőt folyton emelkedett, és ennél fogva jogosítva érezzük magunkat azt hinni,

Heckenast Gusztáv,
kiadó.

hogy a közönség eddigi eljárásunk tanuságát fogadva a jövő biztosítékául, fölment bennünket az annyiszor elmondottak ismétlésétől, és kitartásunkat részéről is példaadó és serkentő tömeges pártolásával jutalmazandja.

A jövőt illetően azért csupán annyit vélünk megjegyezhetni, hogy testvérpapjaink, ha a szorosabban vett anyagi értékekben nem is, de bizonyos tekintetben mégis haladást fognak tanusítani, a mennyiben tudniillik híven fogják visszatükrözni azon általános haladást, melyet hazánk művészeti, politikai és egyéb tekintetben az idővel és a kor szellemével lépést tartva, tesz.

Vasárnapi számainkban, a közhasznú és szórakoztató közlemények, az általános érdekű ismeretterjesztő és szigorúan megválogatott szépirodalmi dolgozatok mellett, tárgyalandjuk továbbra is ama társadalmi nagy kérdéseket, melyek jelenünkben a művelt emberiséget foglalkoztatják.

Politikai társalapunk éber figyelemmel kíséri a hazai és külföldi politikai élet összes mozzanatait s részletes tudósításokat hoz közel- és távolról, országgyűlési, megyei és vidéki mozgalmakról; különösen hetiszemléit továbbra is ugyanazon kitűni irandja, melynek magvas eredetisége, emelkedett szabadelvű fölfogása, tömör és mégis élvezetes előadása ugy a nagy közönség, mint tekintélyes közönség részéről is elismerésben részesült ez év folyamában.

Nagy Miklós,
szerkesztő.

Előfizetési feltételek:

postai szétküldéssel vagy Pesten házhoz hordatva.

A Vasárnapi Ujság

Csupán

Csupán

és Politikai Ujdonságok együtt:

Vasárnapi Ujság:

Politikai Ujdonságok:

Egész évre (január—december) . . . . . 10 frt.
Félévre (január—június) . . . . . 5 „

Egész évre (január—december) . . . . . 6 frt.
Félévre (január—június) . . . . . 3 „

Egész évre (január—december) . . . . . 5 frt. — kr.
Félévre (január—június) . . . . . 2 „ 50 „

Egyes előfizetések legcélszerűbben postai utalvány által eszközölhetők, a melyre bérmentesítésül csak egy darab 5 krajczáros bélyeg kívánatik.

Uj kedvezmény!

A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” előfizetői a kiadó intézkedése folytán a jövő 1872. évtől kezdve azon kedvezményben részesülnek, hogy az „Uj Regelő” című vállalatot, mely évenként 24 füzetben jelenik meg, s válogatott érdekes regényeket tartalmaz, egész évre 6 frt. helyett 4 frtért, félévre 3 frt. helyett 2 frtért rendelhetik meg.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala

(Pesten, egyetem-utca 4-dik szám alatt.)

(1-3)

Biztos nyeremény.

Csak 11 ft. 50 kr. az ára nálunk minden további felfizetés nélkül egy darab részvényjegyek egy

1839. Rothschild-féle sorsjegyre,
melyből
220,000; 50,000; 25,000; 10,000 ft.
nyereményre lehet játszani.

E sorsjegyekből egészben még csak 5 huzás leendő,
melyben
minden sorsjegy feltétlenül ki fog huzatni.

Politzer Zsigmond és társa
bankháza Pesten, fürdő-utca 1-ső sz. alatt.
Vidéki megrendelések azonnal foganatosítatnak.
1196 (5-25)

Gyors és biztos kiirtása a patkányok és egereknek,
az ő Felsőge első Ferencz József császár által egy kizárólagos szabadalommal kitüntetett
patkányméreg által,
mely valódi minőségben kapható:

Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész úrnál, király-utca 7-ik szám.
— Besztercebányán: Göllner H. — Brassóban: Gyertyánffy A. és fia. — Csáktornyan: Kárász A. — Eperjesen: Zsembery I. — Eszéken: Deszátly István. — Győrött: Lehner F. — Jasszenován: Deklovits J. — Kassán: Növényi A. — Keszthelyen: Wunsch F. — Kolozsvárt: Wolf J. — Lugoson: Kronetter J. — N.-Beeskereken: Nodelkovits. — Pápan: Bergmüller. — Pozsonyban: Zechmeister testvérek. — Segesvárt: Deutsch J. B. — Sopronban: Pachhofer L. — Verőczen: Bész J. K. — Varasdon: Dr. Halter A. uraknál. 1172 (5-6)

Egy darab ára 50 kr. a. é.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomtatott sajtó nyomdájában Pesten 1871. (egyetem-utca 4-dik szám alatt.)

52-ik szám.

Tizennyolczadik évfolyam.

Pest, december 24-én 1871.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 frt. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk: Egy négyzet hasábját öt sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszori ígatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdeményeket elfogad Becében: Oppelk Alajos, Wollseile Nr. 22. és Haasensteln és Vogler, Wollseile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

Kepler.

(1571—1630.)

A nagy embereknek, ha semmi más érdemük nem volna is, mint az, hogy példát adnak az utókornak, — megérdemlik mindig az utódok tisztelőjét.

Az élet azon nehéz küzdelmeiben, midőn a mindenfelől fölzuduló habok minden perczben eltemetéssel látszanak fenyegetni az emberiség nagy ügyéért küzdők sajkáját, az ő emlékek a világító torony, mely a végezhöz vezet, az ő szellemök adja az erőt, mely örökké ezt suttogja felettünk: „fortiter et nobilitate” — mint szellemi hadvezérek, a harcosok ezreit vezetik maguk után az elemekkel vívott csatába, a kik aztán megmentik, kivívják az emberiség ügyét.

Washington György jelmeze, a szigorú becsületesség, mely e szavakkal lökte vissza a neki nyújtott koronát: „meg akarjátok semmisíteni, a miért eddig együtt küzdöttünk” — s az Egyesült-Államok alkotmánya egy eredetű, az megmentette ezt, és ez hálás volt, azon nagy becsületes szellemnek száz év múlva is oly utódokat nevelvén, mint Lincoln stb. És e becsületes polgárok által teremtetett állam virágozik.

Nagy leckéje ez a történelemnek! Az emberiséget vezető nagy szellemek egyike volt Kepler János is, a híres csillagász, — egyike azon keveseknek, kiknek emlékéhez a mi hazánk neve is fűződik.

1871. decz. 27-kén, a kedves emlékü János estvén lesz háromszáz esztendeje, hogy Németország egyik félreeső kis pontján, a Würtemberghez tartozó Weilstadt egyik házacskájában egy új világpolgár tartotta váratlan bevonulását. Az új szülött egy egészségtelen, beteges héthónapos gyermek volt, ki mintha már akkor is a külvilág ismerete

utáni megdölgötlan törekvés hajtotta volna, sokkal előbb hatolt e világba, mint más halandó szokta.

Az új szülött egy régi, de elszegényedett nemesi család sarjadéka, a Kepler Henrik fia volt.

Első gyermekéveit szülőinek gyakori viszálykodása miatt egyik nagybátyjának

szeregetlen házában töltötte, hol egy súlyos betegség csaknem kioltá az elhagyott szenvedő életét. Később szüleinek Leonbergbe áttelepedésével az itteni elemi iskolában kezdte tanulmányait, — de a melyeket csakhamar meg kellett szakítani, mivel atyja egy meggondolatlan jótállás miatt tönkre jutván, kénytelen volt elvonni őt az iskolától, hogy a ház körül hasznát vegye. Életének ezen korára vonatkoznak azon mondatok, melyek szerint ekkor részint mint pásztorfiu a mezőn, részint az apja által nyitott bormérésnél szolgálván, az így átvirasztott éjszakák alatt kedvelte volna meg a csillagokat.

Szülei végre belátván, hogy beteges gyenge teste miatt semmi kézimesterségre nem alkalmas, elhatározták, hogy tudományos pályára adják. Így történt aztán, hogy 1587-ben, tehát már 16 éves korában, ismét a maulbronnai kolostori iskolában találjuk, honnan a vizsga letétele után csakhamar a tübingai protestans theologiai egyetemre ment. Itt azonban szabadabb elvű hittani vitái után belátva, hogy a theologiai pályán csak ellen-szenvet támasztott maga iránt, a csillagászat tanulásához kezdett, s a derék Moestlin mellett képezte magát.

Eles elméje csakhamar e téren is annyi elismerést szerzett számára, hogy 1593-ban már a stejer rendek hívták meg a 22 éves ifjút a gráci főiskolában a mértani és erkölcstani katedrára.

Itt kezdődik tulajdonképp annyi dicsőséggel és annyi szenvedéssel telt pályája. Itt írta 1596-ban a „Mysterium cosmographicum” című híres munkáját, melynek egy példányát az akkor már világhírű prágai csillagász Tycho-

KEPLER.

nak is megküldvén, az nemcsak elismerését nyilvánítja, hanem azonnal meg is hívta magához, a mely többször ismételt meghívást Kepler 1600-ban végre el is fogadva, előbb egy ideig Tycho mellett mint második csillagász élt, majd ennek nemsokára bekövetkezett halála után Tycho helyét és nagybecsű észleléseit örökölte.

Ez észlelések, melyek a hold és bolygók mozgására vonatkozólag a legpontosabb adatokat tartalmazták, szolgáltatották aztán tulajdonképen az anyagot a Kepler nagyszerű fölfedezéseire.

Ő előtte ugyanis a régi Ptolemaeus-féle világrendszert, — mely szerint a föld a világ álló központja, s e körül keringenek a nap, hold és a többi csillagok, — megtámadta ugyan már Kopernikus Miklós, a híres lengyel csillagász, de szerencsétlenségére a pontos észleletei miatt nagy tekintélyben álló Tycho ismét hamisnak nyilatkozta a Kopernikus-féle tanokat, s így a világrendszer felől uralgó zavart fogalmak még mindig életben maradtak.

A Kepler élenk képzelődésének és éles fölfogásának sikerült végre, a számos észleletek halmazából kifejtteni az ariadnei fonalat, mely a kinzó tévelygésből megszabadított.

Ő ugyanis részint a régiek egyes elszórt nézeteiből, részint saját szemlélődéséből azt következtette, hogy valamint őt szabályos mértani test van a földön (u. m.: hexa-, tetra-, okta-, dodeka- és ikosa-eder), a melyek szépen egymásba illelnek, épúgy az akkor még csak öt számmal ismert bolygókknak is ily megfelelő rendet kell követniök, s az észleleteket kezdvén e hypothezisével összehasonlítani, igazolva találta azt, hogy 12 évi gondolkodás és számítás után, csakugyan fölfedezte a bolygók mozgásának három legfőbb törvényét, u. m.

1) hogy a bolygók nem kör, hanem tojásdad, ellipszis alakban mozognak, és pedig mind a nap körül, mely az ellipszisek egyik gyújtópontjában van;

2) hogy a pályán haladtukban a naptól a bolygóig vont sugar egyenlő idő alatt egyenlő tért fut meg (azaz: távolabb a naptól lassabban, közelében gyorsabban halad);

3) hogy a bolygók körforgási ideje önmagával szorozva, ép annyi, mint ha a naptól középtávolukat kétszer sorozzuk önmagával.

Ez u. n. Kepler-féle törvények megállapításával egyszerre mintegy új fény derült az égi testekre, s el lett oszlatva az ősi homály, mely eddig azok mozgási tüneményei fölött uralgott. Az ut meg volt törve, az irány kijelölve, melyen aztán az utódok: Galilei, Newton stb., mind beljebb és beljebb hatoltak az ég titkaiba.

És a Kepler halhatatlan érdeme! De sajátságosak a végzet utai! Arról, ki egész életében az éggel foglalkozott, ki oly közel járt a mennyhez, s oly jól ismerte a föld feletti világot, méltán föltehetnők, hogy a halandók legboldogabbika volt.

Pedig ép ellenkezőleg! Alig van ember, ki többet és nagyobbakat szenvedett volna, mint az újabb csillagászat e megteremtője.

A fölvilágosodás utáni törekvés és a szenvedés úgy látszik, mindig együtt járnak. Keplerre nézve már születésekor kezdődött e szerencsétlen ikerség. — Korai születése, gyermekkori betegkedésének pusztító nyomai épen szemén maradtak meg; mintha előre tudta volna a sors, hogy hol vehet legérzékenyebb akadályt a nagy szellem kifejlődése elé! Majd mikor a fizikai bajok

nem bírták legyőzni a nagyra hivatott lélek gyöngének látszó, de tényleg erős hüvelyét: a szellemi szenvedések vették azt üldözőbe. Mintegy igazolásul azon állításnak, hogy az iskola az élet előképe, a szellemi üldözés már a tübingai theológusban kezdődött, s csak ez folytatódott tovább a grázi csillagászon, kinek nagy érdemei dacára a protestans üldözések alkalmával szinte menekülnie kellett, mivel bátran szót emelt a kormányzósnál hiteért, s nejtől is elszakasztva, mint földönfutó keresett menedéket a szomszéd magyarországi protestansoknál, kiknek vendégszerető körében egy egész évet töltött.

Midőn végre megunva a hiteérti szüntelen zaklattatást, elfogadta a Tycho de Bráhe meghívását, a bántalmaknak új sora várt a jellem-erős tudósra. Tycho jótévője volt igaz, mert neki köszönhetette a prágai menedéket, — de a Kepler fölfogása szerint nem volt egyszersmind lelkiismeretének is birtokosa, mert ezt ő soha sem volt kész eladni, ezért bujdosott inkább el Grätzből is. Midőn tehát ő nem oszthatva a Tycho nézetét, ki kárhóztatta a kopernikus rendszert, jótévőjével ellenkezésbe jött: az nem a hálátlanúság, hanem azon magas lélek erénye volt, mely nem adja oda egy tál lenceéért az első szülöttségi jogot. Hogy Kepler Tycho iránti magavisletének valóban e magasabb lélektani indok volt rugója, kitűnik sok más tetteiből. A hol lehetett, mindig hálás volt; alig jutott egy kis pénzhez linzi tanárságában, a derek Moestlinnek, ki tübingai theológus korában ingyen tanította, ennek minden tiltakozás dacára is, erővel küldött anyjától egy 200 forint értékű ajándékot, hogy tartozását leróvjá.

Ellenben a mint előbb II. Rudolf, egy később Wallenstein udvarában is, annyi megpróbáltatás, és nehéz sors után is kézzel volt inkább elhagyni állását, mint sem a hatalmasoknak tetsző hazug csillagjósolatokkal meghamisítsa a tudományt.

E külső szerencsétlenségek halmaza mellett, házi körében az általa anyyira ohajtott családi tűzhelynél sem engedett neki a sors nyugalmat. Mint említettük, már az apai háznál, a szülők viszátkodása hatott keserítőleg lelkére; testvérei közül egyetlenegy, Margaretha nővére volt, ki hozzá szeretettel ragaszkodott. Atyjának a török háborúban elesével majdnem a legvégső nyomorban maradtak.

Majd később, midőn maga is megnősült, még pedig azon tiszta és becsületes számdékkal, hogy mint a bibliai patriárákáról olvasta, ő is oly szép viszonyt folytasson, — első neje, kin gyöngéd szeretettel csüggött, s kit csak sok fáradsággal birt az emberek irigysége miatt megnyerni, — csakhamar rásttkörbe esett, s később meg is tébolyodott, mig nem 1611-ben aztán meghalt.

És e csapásnak sok más anyagi csapásokkal egyidejűleg kellett az úgy látszik törhetlen vállakra nehezülni. II. Rudolf Linzben építettett Kepler számára egy csillagást, s ígéretileg akkor még fényes fizetés, évenként 1500 frt lett neki biztosítva. Az ígéret meg nem tartása azonban nem ritka eset volt a Rudolf kománya alatt. A fényes névleges fizetés mellett a nélkülözéssel kellvén folyvást küzdenie, elfogadta a ratisborni országgyűlés meghívását, hogy a gyűlés folyama alatt a naptárt igazítsa ki. Azonban valószínűleg azért is a szokott jutalma lett, mert Linzbe visszatérésekor oly szükségben volt, hogy kénytelen lett az ottani iskolában tanári állást fogadni el.

De alig kezdett ez új állásában, — mialatt újra megházasodott, egy iparosnak szegény, de széplelkű és mivelé árva leányát, a ked-

ves Susannet vevén nőül, — felette kissé derülni az ég, a vészterhes felhők is azonnal tömörülni kezdtek újra föléje. 1620-ban arról értesíté nővére, hogy anyját boszorkánysági pörbe fogták. Kepler mint jó fiu, mindent elkövetett a borzasztó sors elhárítására, mely anyja előtt állt, mivel azzal vádoltatott, hogy nagynénjével volt összekötötésben, azt pedig már meg is égették. Maga is Stuttgartba ment, azonban minden fáradozásaival is csak annyit bírt kieszközölni, hogy az öt évig húzódott pör — mely alatt a börtönben anyja majdnem elvesszett, — oly ítélettel fejeztetett be, miszerint habár a fizikai kínzástól fölmentetik is, de a morális tortúrát ki kell szenvednie, mely abban állott, hogy a kinzó teremben a hőhértől meg kellett hallgatnia, míg elmagyarázta, hogy mindenik kinzó eszközt miképen használják, s mily kínokat idézhetni véle elő, a mikre a fához méltó lelki nő e rettenetes jelenet végén azt felelte: ha ezekkel valóban kiznátok is, még sem tagadnám, ha boszorkány volnék.

Anyja megszabadítása után Linzbe visszatérve, jutalom helyett csak új csapás várt a jó gyermekre; többé el sem foglalhatta tanári székét, mivel a vakbuzgó nép mindenféle bántalmakkal illette „a boszorkány fiát”, — úgy hogy kénytelen volt a Wallenstein, az akkor mindenható tábornok, pártfogását elfogadni, de a mit a fentebb említett meggyőződéséért nemsoká élvezhetett, mivel helyét egy szolgálóba lelkületű olasz csillagász Zenó foglalta el.

Igy végre a legnagyobb nyomorba jutva, élt családjával, lelkiismerete függetlenségéért. Wallensteinől eljötté utáni idejét a rendek és fejedelmek által neki tett kötelezettségek behajtásával töltötte, számtalanszor tevén meg az utat lovon Ratisborneig, mig nem végre kimerítve a sok szenvedés, 1629. novemberében meghalt 58 éves korában: „22 tallért, egy ruhát, 2 inget, s saját munkáiból 62 példányt hagyván maga után összes hagyatéku, mivel a többi holmiját darabonként már mind eladogatta, hogy legyen betevő falatja, — míg a fejedelmek 20,000 frttal maradtak adósa!” — ugymond Aragó!

Munkáinak száma, melyekben a küzdelmes élet örökbecsű gyümölcsei vannak lerakva, s melyek közül a „Mysterium“ on kívül kivált az „Astronomia Nova“ és a „Harmonia Mundi“ költöttek nagy figyelmet, — körülbelül 34-re megy, úgy hogy Kepler egész életét és műveit ismerve, nem tudjuk, vajjon az annyi szenvedést elbíró embert, vagy az ily szenvedések közt is dolgozni bíró tudóst csodáljuk-e benne inkább.

Születésének háromszázadik évfordulóján mindenesetre megérdemli tőlünk is, mint az emberiség egy részétől, e megemlékezést. Dapsy L.

Karácsoni képek.

Itt a tél, az évnék szülő édes apja, Vele jött a hű társ, szent karácson napja, Ezért a vén télnék ünnepi a képe, Tiszta és szép, bár csak a hó minden éke. Hópalástot öltött a föld is magára, S oh mily szép az estnek ragyogó pompája. Minden hópehely egy gyémántszemnek látszik, Melyen a holdsugár ezer színben játszik. Kisebb-nagyobb házak fehéről tetői, Kert és mező mind a télnék hirdetői. Csillogó fehér lomb ékit bokrot, ágot, Zuzmarából vannak rajta a virágok. Ugy néz ki a házak jégesasos eresze, Mintha üveggyóttal volna végig szegve. A búszke fölöt is jégkéreg borítja, Zajongó hullámot medrébe szorítja. Elpihent a szél is, még szárnya se lobban, Szent ünnepi esend van künn a természetben.

De benn a városban forr, pezseg az élet, Van zibongás, jó kedv, minden zajtól éled. A fényes utcákban mintha vásár volna, Jön-megy a sok ember, mind sűrűs a dolga; Mintha egymást üznék, le s fel szaladgálnak, Ropog a fagyos hó a mint rajta járnak. A kocsi-kerék is tele ragad hóval, Csikorogva nyargal a gyors futó lóval; Mig könnyen suhannak a zörgetyűs szánkák, Benne nevetgélő nők illelnek és lányok. Sorjában a boltok csábos kirakatja, A járókelőket oda csalogatja. Nagy a kelendőség kicsiben és nagyban, Rajzik a nép ki s be mint méhek a kasban. Angyal akar lenni ez estén mindnyája, Ajándékot rakván a karácsonfára: Szegényet vagy dúsát, kitől milyen telhet, Egy mézes kalácsot kapjon bár a gyermek. Oh boldog a gyermek, ki az angyalt várja: Mig éhezve fázik sok elhagyott árva, Még kenyeret sincsen a holnap napra, Pedig holnap ünnep, szent karácson napja!

Karácson, karácson, te főségs ünnep! Bár egy reménysugárt hozz ma a szegénynek, Hogy a gazdagoknak rakott asztaláról Neki is jut majd a lehallott morzsából. Oh hisz te jelen vagy mint isten küldötte, Ott is, hol a szükség tanyáját ütötte; Ott is, hol nem várnak káprázatos fényvel, Csak a tiszta szívben vallásos reménnyel. Tekints be a lakba ott a város végén, Hol hivogatólag nem füstöl a kémény; Hol egy beteg özvegy két kis gyermekével, Vég inségre jutva, majd elvesznek éhel. A nő ifjú meg, de be van esve arca, A nyomorúságnak bélyege van rajta; A nyomorúságnak, mely a kis családot Nyomja, pedig egykor jobb napot is látott. A mikor úgy este haza jött a gazda, Napi keresményét az asszonynak adva, Aztán kicsikéit vette az ölébe, Mig párolgót talat tett a nő ölébe, Mellé ültek ketten, két gyermeket tartva. Etek, s mindenkinek vidám volt az arca. Barátságos volt a vén kályha is akkor, A tél hidegségét elűzte a lakból; Hajh akkor nem látta szükségét a fának, S meleggel viszonozá, mit neki adának. Most ő is úgy néz ki, mintha gyászban volna, A fagytól a ház is lepattogzott róla; Üresen, sötétben ásit hideg szája, Mind hiába vágyik pár darabka fára. Mellette egy durva kopott szalma ágyban, Anyja mellé bújt a két gyermek, s így hárman Forró kebleikkel melengetik egymást, Alszik a két gyermek, nyög az anya folyvást. Szegényt a ház gyötíri, s gyötíri gondolatja. Annak, hogy éhen vész két árva magzatja.

De ime az ajtó zörren, meg is nyílik, Valaki belépett, s köszön a mint illik. Egy öreges nő jön, előre ípegve, S résztevő szemekkel tekint a betegre. „Jó estét leányom, — mond — mi baja, hogy van? Beteg, oh teremtom, s én ezt nem is tudtam! Ha tudom, még tegnap ide jöttem volna, Oh, de a szegénynek annyi is a dolga.” „Oh az isten hozta édes Zsuzsi néni, — Mond a beteg halkán — jobb volna nem élni; Láss a betegség mint erőt vejt rajtam, Már most e két árvt ugyan miből tartsam?” S itt elakad hangja, nem jó szó ajkára, De beszél a köny, mely sűrűn hull arczára. „Szárítsa fel könyét, no ne legyen gyermek, Nem kell elcsüggedni mindjárt az embernek; Hiszen a jó isten mindenként atya, Segedelmet küldhet, s még jobban is adja.” „Oh — felelt az özvegy — ha jobban is lennék, Ünnepen munkára ugyan hova mennék? Mig ágyba nem eszem, volt mit adjak enni Szegény gyermekimnek, de már semmi, semmi.” „Nagy baj biz ez leányom, de valamit mondok: Ne emésztsek keblét e keseri gondok, Magam vagyok tudja, kevéssel beérem, Legyünk az ünnepeben együtt egy kenyéren. Tegnap az erdőről jó rakás fát hoztam. Tejét, sódat adtak ott, hol mosni szoktam. — Aldja meg az isten minden hája szálát, Ki így felbecsüli a szegény munkáját! — Ezek mellé még egy kenyeret is vettem, Ide hozok mindent, majd elosztjuk ketten.” „Oh jó Zsuzsi néni, legyen ez felírva A magas egekben!” — mond a beteg árva. „Bár többet tehetnék, — felel a jó asszony, — De mig oda járok, legyen addig nyugton.

S úgy tesz a mint mondja, meg s a j-n megrakodva, A mije volt otthon, mind magával hozva. Nemsokára tűz ég, tej melegszik, víz forr, A hideg, az éhség eltűnik a lakból.

Itt kenyerét osztja árvala az árva, Ott száz semmiségnek halmaza van tárva, Másutt meg éjfélig tartják a dús lakmát, Hol várják dicsőben szent karácson napját? ... W. Rajka Teréz.

A családi élet.

(Janet Páitól.)

(Tartalom: A családi életről általánosságban. Jótéteményei: az emberi természet kettős szükség: egymásért élni, a gyermeknek újra élni; a házastársak szerelme, szülői szeretet. Nehézségei: 1-ször a családi életől elválaszthatatlan szolgálat; 2-szor esetleges bonyodalmak; 3-szor a jellemek ellentéte. A fájdalom a családi életben. Mire való? A fájdalom: lakolás és intés.)

A boldogságról akarok beszélni: de hát mi az a boldogság? Ez a minden bölcselmi iskolák által vitatott kérdés, mit mondok? minden emberé; mig szenvedő és gondolkozó emberek lesznek, s mig a lélek és élet utolsó rejtelme nem lesz lefátyolozva, addig e kérdés folytonos vita tárgyává marad.

A nélkül, hogy e kérdés mélységeibe behatolnánk, a józan észről kölcsönzünk néhány olyan eszmét, mely tárgynkhöz illik, — azt hiszem, bizvást mondhatom, hogy a boldogság legkétségbevonhatatlanabb jellege, melyet az egész világ elismer: a béke; de a béke kétféle: az egyik homályos és merev, mely az érzelme és élet tehetetlenségében áll: a kö és halottak békéje; a másik az érző és értelmes élő lény összes tehetségeinek összehangzatos nyilvánulása.

Nem akarok a gyönyörnek nevezett mulékony és zavaros rázkódásokról beszélni, ezt a legszerencsétlenebb teremést is érezhet, — azon benső, bizalmas és mélységes örömről akarok szólni, melyet az egészséges és helyes tevékenység, az igazi szükség kielégítése gyakorol a lélekre.

Az emberi boldogság legépebb forrásai az érzelme; s ez érzelme között kettő látszik olyannak, mely természetünkhez legalkalmasabb, s az emberi szívet leginkább betölti — ha ugyan e nagy szívet be lehetne töltölni — a házastársak egymásiránt való szerelme, s az apai és anyai szeretet. E két érzelme létünk két elválaszthatatlan szükségének felel meg: egymásért élni, és gyermekeinkben újra élni.

Az egyedüliségnél semmi sem lehet az emberre borzasztóbb; ez bebizonnyult közlebről, mikor a negyfelkü emberszeretetet a nagy bűnök feletti régi irtóztatás igazságszolgálatát a magános elzárással próbálta föleserélni. A kísérlet bebizonyította, hogy ez új kin sokkal kegyetlenebb annál, melynek helyébe akarták tenni.

Az elkülönzést az ember nem tudja kiállani, mert semmisége gondolatától nem tud menekülni. A városokat azért építik, ezért kötnek ismeretségeket, adnak mulatásokat, annak a sétatérre s bizalmas összejöveteleket ezért rendeznek. De mind ez még nem elég; — nem elég, hogy künt egy barátii kézzel, rokonszenves szóval vagy résztevő szívekkel találkozzunk: a mi leginkább terhünkre van, az a családi tűzhely magányossága, az üres és pusztá ház, egy hű társ jelenlétének a hiánya, kire betegségben, bánat és örömben s a legvégső pillanatban számíthatnánk.

Ezért látjuk gyakran, hogy a barát barátjával, testvér testvérelével, s a mi legmeghatóbb, az anyai fiával lakik együtt. De a család e szétdarabolása vagy utánzása még nem képezi az egész családot, sőt még családnak sem mondható; csak vázlata vagy romja. Van ennél egy sokkal bensőbb

társulás, melyet a természet akart és a szív választott, melyben a gyengeség az erővel, a kellem a komolysággal, a gyöngéd szeretet a szigorú ésszel, a munka az élvezettel egyesül; e társulás az emberi nem fenntartására, s egyszersmind az egyének boldogítására mulhatatlan kellék.

Bocsánatot kérek, itt egy pár szót kell azon érzelmeiről mondanom, mely a család keletkezését szülte. Ez érzelmeinek két figyelemre méltó jellege van: rendkívüli elterjedése és különös átalakító hatalma. Az embert egészen elfoglalja, érzkéit és lelkét egyaránt; s a lélekben minden tehetséget, a legélénkebb, komolyabb, gyöngédebb és mélyebbet érinti és rezgésbe hozza: a képzelődést, szellemet, szívet, sőt még az érzést is; mert a mint Pascal mondta, ki e szentségtelen tárgyat méltónak találta arra, hogy a következő gyönyörűi szavakat írja: „a szerelem és ész ugyanegy: a gondolatok rohama, mely a nélkül, hogy előbb vizsgálódnék — egy irányba tör, de azért mégis mindig ész marad. A költőknek nincs igazok, hogy Amort vaknak festik; le kell a költőket oldani, adják vissza szemevilágának élvezetét.”

Érzelmeink közt a szerelem az, mely végzetünk határozatlan és rejtélyes oldalára legtöbb tekintettel van. Ezért szövetkezik a szerelem oly szívesen a költészetrel, — a költészetrel, mely nemcsak a képzelt mulatsága s a szellem ékessége, hanem az emelkedettebb lelkeknek az életnek egy részét képezi. Plató a szerelem nagy bölcsésze nem állta az istenek által küldött lelkesülésnek s magaszatos örjögésnek nevezni. — Tudom, hogy e lelkesülés gyakran a legsajnálattaméltóbb eredményeket szüli, de ez nem az érzelme hibája, hanem azon emberé, ki érzelmeit nem tudja fékezni és kormányozni. Minden érzelmeinkben megvan a fogékonyág az eltévelyedésre, ha rossz irányu szellemmel vagy vak akarattal egyesülnek; de ez nem ok arra, hogy azt, a mi bennök isteni, megtagadjuk. Az a társadalom, mely érzelmeinket az isteni részét megvetné, külereje, hatalma, fényűzése s ipara lenne bármily nagy, méltóságának s fenállásának legfőbb fokán is veszélyeztetve volna.

De különben a lelkesülés a szerelmi érzelmehez nem epen elkerülhetlen; mert mint mondtuk, az élet minden körülményeivel s minden emberi jellemmel csodásan összefér.

Az egyszerű szívekben ártatlan, őszinte és nyugalmas; az élénk, hősies, bátor vagy elmelkedő lelkekben pedig szenvedélyes, de túladás nélkül, sőt néha majdnem vallásos; egy pillanat alatt is támadhat, vagy hosszas és bizalmas ismeretségek eredménye lehet; néha egyszerű barátságunk is látszhatik; néha nincs szüksége a köteleességre, a nélkül is hű és tiszta marad; de olykor meg épen a köteleesség érzetéből ered. Bármily alakot öltsen ez érzemény, a számitásból nem szabad kihagyunk. Habár jelenléte olykor-olykor aggodalmat okoz, bizony távolléte még több bajt csinálna.

Igen jó, ha az ifju képzelődés előtt egy éber szem vagy gondos kéz a regényes csalákeket elhárítja, de nem kell a száraz, hideg csuszó-mászó ész terméketlen tanácsainak mindent föláldozni, mert félo, hogy a kielégítetlen természetes érzelme a rend és becsület korlátain kívül keresik táplálékukat. — Egy régi indus könyvben, mely legalább 3000 esztendő, a Manou törvénykönyvében egy gyönyörű kifejezést találtam arra, a mit mi elég hidegen hajlam-házasságnak nevezünk. Tudják-e, hogy neveztek ezt e mozdulatlan öreg indusok? — Az égi zenészek házasságának. Ez égi zenének is

megvan a maga bece, s nemcsak a képzelődés, hanem az ész is azt tanácsolja, hogy ne vessük meg.

Igaz, hogy a szenvedély nem tart örökké. De ennek is megvan a maga oka; mert ha szükséges, hogy az ember a családi élet nagy kötelességeibe egész szenvedélyvel sodortassék, hogy a kötelességeknek teljesen megfelelhessen: le kell higgadnia, a képzelődésnek a szívet szabadon kell hagynia, hogy csak az észnek engedelmessédjék. A mit az érzemény üdéséből veszít, érettségben nyeri vissza. A virág elhervad, de gyökerei egymásba fonódnak, mélyebben hatnak és sokszorozódnak; a közönyösök szeme előtt, egyhangú, hideg bensőségnek látszó érzés alatt oly erősen összeforrott kötelek vannak, hogy ha az egyik elszakad, a másiknak a szíve gyakran gyógyíthatatlanul szétszaggatódik.

Minden emberi érzelmek között a házastársak szerelme elégti ki legjobban azt a szükségünket, hogy egymásért éljünk s gyermekeinkben való megújulásunkra támaszkodjunk, következésképp ez az, mi az ember előtt ürességét és semmisségét leginkább eltakarja. Hála a két élet egybeolvadásának, az élet némileg szilárdabb alapot nyer. Egy kedves lényre támaszkodva elhiszszük, hogy élünk, szeretünk és akarunk élni, és ez reánk nézve áldás; mert a mint egy bölcsész igen helyesen mondta: „az élet nem a halálról, hanem az élet-ről való elmélkedés.“

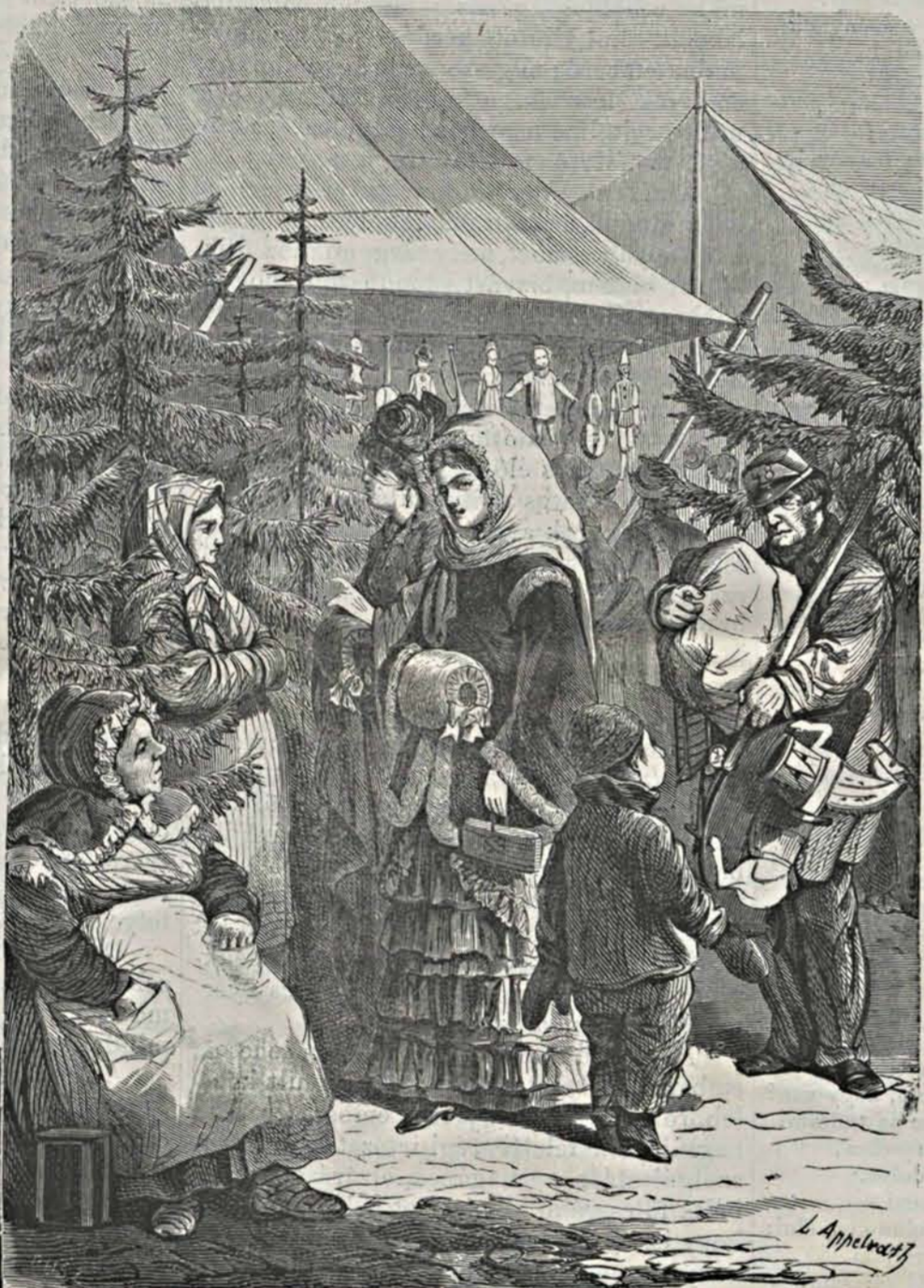
Elismerem, hogy ez a szilárdság csak látszólagos, sőt mint minden egyéb a nap alatt, ez is csak hiábavalóság. De igen találoán van mondván, hogy az embernek szüksége van illúziókra.

Azt hiszem, hű maradok e gondolathoz, ha hozzá teszem, hogy ez illúziók a valódi életben megvannak, minden oldalról környeznek s egy percig sem tudunk tőlök menekülni. Házakat építünk, hol öreg napjainkban megpihenjünk: családias, mert holnap meghalunk; fát ültetünk, hogy gyümölcsöt szedjük s árnyékát élvezzük: családias, virágának illatát sem érjük meg; — gyermekeinket neveljük, derék embereket akarunk belőlök csinálni: családias, nem fogjuk meglátni, midőn cizélt érne; egy szeretett nő karjára támaszkodunk, vagy oltalmunkat ígérjük neki: családias, özvegyen hagyjuk, vagy ő szállt korán a sírba s egyedül hagyatva fogjuk siratni. De az ily családias szükségesek: s azon nap, melyen életünkben hiányozni fognak, a siron kívül nem találunk békét sehol.

A második szükség, melyből a családi élet ered, a gyermekekben való újra élés. Ez is ugyanazon okból ered, mint az első: az egyedül lét unalma, s az a nyugtalanság, hogy létünk ürességét új ivadékokkal árasztjuk el. Az ember annyira szereti az ele-

tet, hogy kétszer akar élni. A házastársak szeretete s a szülői szeretet innen jó.

A halhatatlanság vágya is az élet szerelméből ered. A vallás azzal elégti ki e vágyat, hogy túlvilági életet ígér; de még ez sem elég, az ember még itt e földön ohajt bizonyos nemű halhatatlanságot. — Némelek nevek örökítésében keresik: a dicsőség szerelme is egyik alakja az élet szeretetének. *Non omnis moriar*, mondá Horatius, „nem halok meg egészen.“ Ime ez a költők és hősök kiáltása. De ily halhatatlanság csak igen kevésnek jut osztályrészül, a nagy rész az által vesz kárpótlást, hogy gyermekeiben születik újra. Elfelejtik, hogy míg az ifju szeretett csemeték körülülök születnek, nőnek, virágoznak és gyümölcsöznek, az alatt a haj elhull vagy megöszül.

Karácsoni vásár Pesten.

Ismerik önk Ségigné asszony gyöngéd kifejezését, midőn leányának azt írta „mell-fájdalmaddal szenvedek.“ — Igen helyesen van ezzel kifejezve, hogy a szülők gyermekeik életébe bele élnek magukat, fájdalomuk szenvedést okoz, s elvesztésükbe gyakran behalnak: az a gondolat, mely gyermekeinket úgy tekinteti velünk, mint saját éniük egy részét, nem egészen családias; mert testünk és vérünk, főképp lelkünk, példánk, oktatásunk, erényeink és gyarlóságaink élednek föl újra bennök; ha maguk viselete által a világ becstelését és tisztelét kiérdemlik, ez elismerés egy részét magunknak tulajdonítjuk, valamint hogy saját érdemeink elismerése egy részben szüleinkre hárul vissza; a szerencsés vagy szerencsétlen hagyományok, erények és bűnök,

így szállnak nemzedékre, mindenik örökli s a nevelés vagy példaadás által saját énjének egy részét viszont tovább adja.

A család tehát létünket kiegészíti s örökíti: térben s időben terjeszti. A magános ember a földszínen igen csekély pontot foglal el, s ha meghal, semmit sem hagy maga után. A család ellenben messze terjeszti ágait, ifju hajtásait a távolba küldi, s mély gyökereket ver; — ez majdnem — halhatatlanság.

(Vége követk.)

Karácsoni vásár.

Minden vásár közt a világon, ez a legvigabb vásár!

Ambár általában sem lehet mondani, hogy a vásár valami szomorú dolog volna. Emberi természetünk olyan, hogy összes szenvedélyei közül egyik sem képes reá oly mély és állandó hatást gyakorolni, mint a birvagy, s a szótár összes szavai közt nincs érdekesebb kettő, mint az enyém és a tied. A vásárban egyszerre s egy csomóban ezer meg ezer ember tulajdonjogi érdekei működnek, ezren meg ezren cserélik „enyém“-üket és „tied“-üket össze vissza! Hogy ne lenne sürgésforgás, mikor mindenkit az foglal el, a mi legjobban érdekli; hogy ne lenne tolongás, s taszálódás, könyökharcz, mikor mindenki azon van, hogy először juthasson be a sátorba, hol tulajdonjogát érvényesítheti s birvagyát kielégítheti. S ennyi mozgás, sürgés, tolongás és surlódás, hogy ne élénkítene föl a szellemeket, hogy ne idézne bizonyos nemű vídamságot elő, mint általában a mozgás és surlódás: melet! azért vig a vásár! azért a hangos héjje-hujja, a pecsényés sátor lármas táncza, a betyár-kurjogtatás, menyecske-vicánkolás, cigány-hajsz és részeg-devernya szélteben hosszában. Vig dolog a vásár, ha sok ember feje faj is utána másnap.

De még sincs olyan vig vásár egy is a világon, mint a karácsoni vásár. Ennek a vígsága egészen másnemű, zajtalanabb, szelidobb, családiasabb, majdnem azt mondom: szentebb. Itt muzikaszó nincs, pecsényés-sátor, meg laczikonyha sincs, sarkantyú-pengés és héjje-hujja sincs, részeg ember sem találkozik, — mégis minden arc mosolyog, minden szem ragyog, minden ajkcséveg vídám jó kedvében. Itt is az enyém és a tied élénkíti s hozza mozgásba és tűzbe a szíveket; de

nemesebb értelemben, ugyszólván eszményi alakjában; mert az ember legnemesebb önzése: mások megörvendeztetése által szerezni örömet magunknak, van itt a játékban. Az enyém az énnel cseréljük föl s kedveseinkkel önmagunkat azonosítjuk; nekik akarunk örömet szerezni, hogy örömlükben magunk találjunk örömet. Ne higyjétek, hogy gyermekeinknek gyújtjuk a karácsonyfákat; mi e kis örömtüzeket saját mulatásunkra gyújtjuk meg. S ha egész esztendőben futottunk, fáradtunk, dolgoztunk, szerzettünk és nélkülöztünk, ez este már csak nem vonhatjuk meg magunktól (de nem is sajnáljuk akármennyibe kerüljön is) azt az örömet, hogy kicsinyeink mosolyában, ujjongásában, ragyogó szemében s meglepetésével betelni nem tudó gyönyörében gyönyörködjünk.

Azért a legvigabb vásár a világon a karácsoni vásár, mert itt nem testi dolgokat, szükségleteket, házi holmit, vagy efféléit, hanem tiszta örömet vásárol magának minden ember, a legszegényebb is. Az utcásapró gyermeke, öklönyi ka-

rácsonfájának s a rajta függő egy pár diónak, aranyfürtös papírburkában és rongyból készített kis babácskájának, épen úgy örvend, mint a gróf urfioka s kisasszonyka mesterséges és drága játéka s osecbebecsü nagy halmazanak; s a szegény apa gyönyöre gyermekei örömnél nem kisebb, mint a gazdag apáé. Azért a karácsoni vásárban a szegény nem irigyli a gazdagot, s nincs is miért

tére legyen mondván: örül annak, hogy ártatlanul örülhet, hogy rosz szenvedély nélkül is élvezheti még, olykor-olykor, az életgyönyör poharát; s ezen való öröme boldoggá teszi. Azért mondom én, hogy minden vásárok közt a világon a legvigabb vásár a karácsoni vásár!

—d—r—

az én kis feleségemet, kit minden karácson fordulával szebbnek, szeretetreméltóbbnak talállok, s a ki áldott, jóságával a szeretetével annyira magához csatolt, hogy nélküle karácson estét sem kívánnék töltöni. Milyen szép a karácson est! a hó apró pelyhekben hull, s minden oly csendes, oly mystikus homályba van borulva. A kinek csak egyetlen ismerőse van — ahhoz siet, s

Karácson este.

irigyelje; az öröm eszközei drágák és olcsók, de az öröm maga mind egy becsü s annak nincs ára!

Legnemesb önzésünk, szeretteinknek örömet okozni; legnemtelenebb önzésünk, másokat irigyelni; amaz ében van, omez elhallgat a karácsoni vásárban; s ha már vásár, ha már enyém és tied vásáreből: ennél nemesebb és tisztább csakugyan nem lehet. Emberi természetünk dicsé-

A három ezüst huszas.

(Karácsoni történet.)

A karácson estét nemcsak azért szeretem, mivel kedves családi-ünnepem van összeforva, s nekem is sok édes emléket varázsol elő gyermekkoromból, hanem mert akkor jegyezték el velem

még az utolsó koldus is valami hajlékot szerez, hogy legalább ezt az egy estét tölthesse meleg fedél alatt, s jó szívek közt. És az apró gyermekszere, milyen szorongó szívvel tekint e nap elé, s midőn már elérkezett, alig várja a pérozet, hogy a kis Jézus hozza karácsonfát megláthassa. Ennek fejében pár nappal előbb még a pajkos fiú is megszeli, s egy angyal természetét veszi fel.

Mert Jézuska csak a jóknak hoz ajándékokat, a rosszoknak legfeljebb egy puttonos ördögöt, ki a csintalanokat magával viszi, vagy pedig valami vén anyát, ki jó szíjkorbaoszt tart vastag kezében. Ezt pedig a kis polgárok nagy szégyennek tartják. Mindezen érzelmekre nagyon jól emlékszem, hát még arra a legszebb emlékre, midőn a karácsonfa nekem egy olyan élve ajándékot adott, ki örökké hiú kísérőm, s ki életem fölött őrző angyalként őrködik!

A Berényi családhoz már jó ideje jártam, s így nem feltűnő, hogy abban az időben a bizalmas karácsoni estét is velük töltöttem el. Főlélegesen megemlítenem, hogy Berényi mostani apósom, s hogy szép leánya mellett nagy vagyonnal bírt, bír csak iparos volt. Azt is felesleges megemlítenem, hogy szívesen látták, s hogy leányukat: Esztikét, szívből szerettem. Olyan híven emlékszem még mindenre, kivált pedig a karácsonfára, mely eljegyzett minket!

A nagy szoba templomi fényben tűndökölt, s a díofa asztalon a peziny gyertyákot megvilágított karácsonfa állott. Minden arcon örömült, s a gyermekek tekintete csodálattal bámulattal függött a kis Jézus ajándékán. Arczuk ragyogott, szemük csillogott, s az édes meglepetés kellemes benyomása fogta el őket. Itt van, megérkezett a karácsonfa ajándékkal mindenkinél hozott valamit. Az édes anyának értékes kendőt, a családfeleknek himzett papucsokat, nagy tajtípát, s a mi ezeknél is kedvesebb, egy kebbe levő gyermeküket. S a kis polgároknak játékokat, aranyos koskákat, szép képes könyveket, drága festékeket s olvadó cukorkákat. Mindeniken kiki neve ott ragyog aranyos betűkkel. Az apa nem győzi kieszteni, s az örömmilyánításnak sem hossza, sem vége. Csak még Esztikém van hátra, s tudom, hogy rólam sem feledkezett meg a karácsonfa. Mindjárt reám kerül a sor. Ime, most hozzám fordul Berényi ur, de egészen megváltozva s reszketeg hangon szolt:

— Ügyvéd ur, hajtsa félre a zöld ágat, s ön is talál ott karácsoni ajándékot.

Reszketve emeltem föl a mutatott ágot, s ime egy kidomborodó arany keretben fehér bársony vánkoston föl tűzve három fényes ezüst haszas, s mellette két selemzalagon két karika aranygyűrű, egyiken az én nevem, másikon Esztikéé.

Mi kaptuk a legdrágább ajándékot! Megragadva a váratlan meglepetéstől, óntudatlanul fogtam meg Esztike kezét, s az örömkömben könyező szülők elé térdeltünk, hogy áldásukat ránk adják. Midőn gyűrűnket kicsérlelték, először az édes anyának csókolunk kezét, s aztán az apához léptem, — de ő visszahúza kezét. Megdőbözve néztem rá, s csaknem visszarezzenem szokatlan, komor tekintetűvel. Mi okozhatta e hirteleni kedélyváltozást? Az élebb oly boldog örömmel mosolygó apa homlokán redők setétek.

A gyermekek ekkor már mind szobájukba távoztak. Egy-egy viaszgyertya kialudt, s lassanként sötétülni kezdett a szoba. Csak négyen maradtunk a szobában. Berényi ur szólalt meg először.

— Most, midőn nekem kezét akart csókolni, egy igen-igen szomorú emlék jutott eszembe. Mielőtt leányomat elvénne, a karácsonfa fénye mellé az árnyékok is oda kell várakozni. Láttá-e, ügyvéd ur, láttá-e azon gyűrűk mellett a három ezüst huszást?

— Igen; — rebegeg, s már kérdeni is akartam, de komoly tekintete miatt elhalt a szó ajkaimon.

— Szóljon, mit tart ön az olyan emberről, a ki készakarva valakitől valamit elidegenít? — s merőben nézett rám, mintha szememben keresztil, szívből akarta volna kiolvasni a választ.

E kérdés, ily körülmények közt engem nemcsak meglepett, de le is hangolt. Mint ügyvéd nem vehettem soha magamnak szememre, hogy valakit megcsaltam volna. A mi engem illetett, azt igenis, jogosan megköveteltem. Talán hallott felőlem valami aljas rágalmat, s most örömom után százszoorta nagyobb keserűséget akar előidézni büntetésemül. Mit feleljek, hát mit tartsak egy tolvajról?

— Én biz, — válaszoltam — az olyanforma embert igaz magyar nevének tolvajnak hívom, azonban mint ügyvéd tekintetbe kívánom venni az enyhítő körülményeket is, mert vannak esetek, midőn . . .

— A nyomor tulkiáltja az erkölcsi érzet szavát, ugy-e bár? — kérdezé, szavamba vágva Berényi ur, szememben egy köny csillogott, s az élebb egészen komor arcon most szelidebb kifejezés ült. — Igen, — folytató megőrzülve szemét, — el kell nektek beszélnem e három haszas történetét, mely életem sorsára döntő befolyást gy-

korolt, s vajha ti is híven őriznétek meg e karácsoni emléket. Olvassa el csak ügyvéd ur, a fehér vánkoston arannyal himzett betűket.

Én gépiesen nyultam a kis vánkost után, reszkető kezemből a vánkoston is táncoltak a haszasok. Közél tartottam egy gyertyához, s úgy fhangon olvasom — dr. Karvaly Márton haszasai 1852. decz. 25.

— A legegyszerűbb orvos a világon — folytatá Berényi ur, — kinek én sokkal tartozom, ki iránt hálámat soha le nem róvhattam. Már egy pár év óta a k. . . i temetőben nyugszik, de még most is minden évben elzarándokolok sírjához, emlékére egy pár forró halakönyvet szentelni! Az ő nevére tettem egy alapítványt a k. . . i iskolában. Nézzé ott a falon azt a képet! — S ujjával egy széles aranykeretbe foglalt arcképre mutatott. Oda néztem, és ószakálú öreg ur nézett onnan felém. Láttam már több ízben, s azt gondolom, hogy az csak tanulmányfő.

— Sokan kérdezték már, hogy miért tartom e közönséges képet legszebb szobámban, de mindig kiterő választ adtam a kérdésöködségre, most azonban leendő vejemnek fölirtok mindent, hogy ne legyen előtte titok családunk multja. Igen, én azon orvosnak köszönhetem isten után azt, a mi vagyok, mert épen karácson estéjén küldött engem hozzá végzetem. Hanem kissé vissza kell menni a multra. Azt már hallotta tölem, hogy négy évet töltöttem Párisban, hol egy derék jórával műasztalosnál meglehetősen olmenetetel tettem. A honvágy visszahozott hazamba, s szülővárosomban K. . . n telepedtem le. Itt előre látam, hogy csak közönséges asztalosásra leszek kárhözhatva, de belenyugtamtam sorsomba. Kereshettem annyit, mennyi mindennapi szükségletre elegendő volt. Nőmmel megismerkedvén, már egy félvi otthon tartózkodásom után el is vettem. Szegényesen, de egymást szeretve, boldogan éltünk. Egy évi házasságunkra született Esztikém, ki mindkettőnk szeméjének volt. Nőm egy idő múlva veszélyesen beteg lett. A betegség meg a gazdag embernél is rosz vendég, de több gyötrelmet okozott, hol a gyógyítást, s kellő ápolást a szegénység miatt kellőleg nem lehet teljesíteni. S én akkor csaknem fillér nélkül voltam. Ugyanis rendes munkáimmal fölhagytam, mert egy városonkba vetődött gazdagnak látszó őr egyen megbizott azzal, hogy számára egy remek íróasztalt készítek, s árat csak bizzam rá. Lelkemből örültem, hogy most már szenvedélyemet kielégíthetem, s egy pompás műremekét állíthatok ki. Előleget nem vettem föl semmit, biztam az idegen gazdaságában. Féltettem kevés pénzem az anyagok beszerzésére fordítottam. Az íróasztal karácson előtt két héttel el is készült. Órákat töltöttem szemlélésében, szegény nőm örömmel türte a nélkülözést a jövő reményében. Már másnap el akarta vitetni az íróasztalt, s előre arról beszélgetni nőmmel, hogy mi sok mindent veszünk karácsonra, midőn szomszédom, ki szintén látta művem, azzal a hírrel lépett meg, hogy az én gazdag emberem még reggel hitelezői elől megszökött. Villámcsapás nem sujtathat volna le jobban, mint ez a rémitő hír. Nőm, ki különben is gyöngye volt, roszul lett, én pedig, nem szégyenlem megvallani, mellette sirtam, mint a gyermek. Háromszáz forint vesztés! Sok az egy szegény embernek. Nőm beteg! Azt egy jó férj nem vi-szelheti el könnyen. Összes pénzem nem ment egy forintra. Kölesön akartam kérni, de ki adott volna nekem, hiszen már eddigi jó embereimet is elidegenitettem, hogy megbízásaitk visszautasítam. Borzasztó helyzetnek néztem elébe.

Igy jött el karácson estéje. Szomorú idő volt, künny havazott, lekem pedig fájdalomtól éggett s bánattól. Az orvos már kétszer volt nálunk, s aggódva rázta fejét. — Este öt órakor nőm magánkivült volt. A szomszéd leánya jött át könyörületből néha-néha. Most is ott ült az ágy mellett. A behlemi jársolt vivő gyermekek örömdalt énekelve haladtak el ablakom alatt, de nekem ugy tetszett, mintha halotti éneket mondanának. Már a gyaluforgács is elfogyott. Hideg volt a szoba, de homlokomon forró verejték cseppek gyöngyöztek. Nőm folytató rosszabul lett. Mit tegyek, meg hagyjam-e halni? Kalapomat vettem, siettem az orvoshoz. Elszobájában várakoznom kellett. Az öt percz öt órának tűnt föl előttam. Végre bemehettem. Sírva kértem, hogy jöjjen el. S a jószívű ember látva fájdalomamat, nyájasan mondta:

— Várjon itt egy kissé, — míg a másik szobában felső öltönyvet veszek magamra.

En alig hallottam szavát, minden lépése, a mint kifelé ment, szívenem dobant vissza. Az ajtó félig nyitva volt. A sok ruha közt sokáig keresgél az

örög ur. Az én szemem pedig ez idő alatt az íróasztalon tapadtak. Egy jó marék ezüst pénz volt ott rendetlenül egymásra halmozva. Én csak kezemet nyujtottam, s egy párt magamhoz vehetek. Ki kárhözhatat érte? Hiszen szegény nőm számára veszek orvosságot, máskülöben nem tudám kifizetni. Majd kamatostól vissza fogom fizetni. A mint kezemet fölemeltem, úgy éreztem, mintha önből lenne, de akaratom erősebb volt, az önkéz odatapadt a fényes ezüsthöz, s hármat lassacsokán zsebbe dugtam. — Ah, de mikor már zsebbe-m volt, midőn kezemet rajtok nyugtatám, rettenetesen égetett, vissza karantam tenni, de alighogy hozzájuk nyultam, izzó parázsra változtak. Késő volt minden; az öreg orvos már előttöm állott ezüst gombos pálcájával.

— Monjünk barátom — kiáltott reám, látva, hogy nem mozdulok. Nem bírtam mozdulni. Az a három haszas olyan nehéz volt zsebbe-m, mintha egy miza lett volna. Reszkettem mint a nyárfalevél.

— Sohase aggódjék — válaszoló az orvos, — jóra fordul minden, neje majd olyan egészséges lesz új évre, mint a makk, csak arra ügyeljen, hogy az orvosságot pontosan bevegje.

Házunk nem messze volt, de ut még soha hosszabbnak nem tetszett. Féltém haza menni. A lámpát kerültem, kezemet erősen zsebre szorítottam, nehogy az ezüst koppanni találjon. A jóról-kelők összehúzták magukat, nekem még mellőnyemet is ki kellett gombolnom, ugy szoritott valami benső fájdalom . . . a lelkiismeret kínozott. Szerencsére az orvos ez elfogultságát, szótlanságát a nőm miatti aggodalomnak tulajdonítja, s nem ütközött meg rajta. Legalább nekem úgy tetszett.

— Végre hazaértünk. Nőm állapota csakugyan aggasztó volt. Az orvos megírta a rendelvényt, s ismerve nyomor helyzetemet, a vevényre azt írta, hogy az ő számlájára írjak be. — Ez — mondá mosolygva, — legyen tölem önök számára karácsoni ajándék.

Kezet akartam neki csókolni, le akartam előtte borulni, de nem mertem, s midőn bucusra kezét nyujtá, jég hideg kezem reszketett az övében.

— Minden jóra fordul, — biztatótt, — majd holnap reggel megint eljövök.

Magamra maradtam. Szegény nőm eszméletlenül mindig a pénzről beszélt, én pedig átkozva szoritám tenyerembe az égő haszasokat. Reggel majd megszabadulok tőlök. Karácsonra mégis ehetik a szegény beteg egy kis húslevest. Sokáig várszattom ágya mellett. Az olaj kiégett a lámpából, az orvosságot sötétben kellett beadnom. Még egy szál gyertyára sem volt már pénzem, pedig ott volt a drága asztal. Oh mennyire nem adtam volna, ha egyszerű székélke változik, hogy olcsón adhatnám el. A sötétben mindig fényes haszasok lebegtek előttöm. A képek kidomborítottak. Életet nyertek. Lassanként a fény sötét gyászra változott, az alakok megnagyobbodtak, hiába vontam magamat félre, felém jöttek . . . közből az orvos állott, felém mutatva ezüstgombu pálcájával, s rekedt hangon kiáltá — ez itt, ez itt a tolvaj. — Erre fölsikoltottam, szívenem képt . . . fölébredék, hála istennek, csak álom volt!

Reggelre nőm sokkal jobban lett. Esméltelve visszatért, szelid szemével mosolygva tekintett reám, s gyöngéd hangon mondá:

— Kedvesem, most már remélek; add ide a bölösöböl kis leányunkat, had csókoljam meg. Gyöngye karjaiba vette a kis csecsemőt. — Kis angyal, — mondá nőm, — mit hoz nekünk a Krisztuska?

— Várjatok, mondám — mindjárt hozok meleg levest, s kis leányunknak gyöngy kávét.

— Mit! susogá nőm, — talán pénzre tettél szert, hiszen oly szegények vagyunk . . . s könyöző szemmel tekintett a szép író-asztalra.

Már egészen kivilágosodott. Tekintete arcomra vetődött, s így kiáltott föl:

— Uram Jézus, férjem, mi lett. Halotthalvány vagy, szől, miért reszketés? Tán valami baj ért.

— Nem, — rebegeg, — nincs semmi bajom, tudod kedvesem az aggodalom; nem aludtam az éjjel . . .

— De jó vagy te, — szolt nőm, — megfogva kezemet, azon kezét, mely a haszasokat lopta; — de szől, — folytató, — hol vetted a pénzt, a mivel nekem levest, kis leányunknak pedig kávét akarsz venni?

Egy perczig haboztam. Megakartam vallani, de hogy aljasítam le magam azt elém. Megölné az a tudat, hogy férje tolvaj. Nem, nem

mondhatom meg, s így választalom töredezett hanggal:

— Egy jó barátomtól kértem kölcsön egy pár forintot. Megszánt, s könyörült rajtam.

— A jó isten áldja meg érte; mi helyt fölkelek s munkához ülhetek, majd valami szép nő munkával lejjük meg. Az asztalt Pestre küldjük, ott megveszik; tán még többet adnak érte, mint a mennyit a megszökött gazdagtól kaptál volna.

— Úgy úgy, én is azt gondoltam.

A haszasok ugráltak zsebbe-m. Meg kell tőlök szabadulnom, mert különben megörlök. Már épen menni akartam, midőn kopogtattak. — Szabad! — kiálték, elfojtva lélekzotemet, mintha attól tartanék, hogy a lélekzet is árulóm lehet.

Az orvos volt. Mosolygott mint rendszeren. Nem mertem ránézni, pedig szemét rajtam jártak.

— Magának, — szolt egészen közeljőve hozzám, — magának baja van; mutassa úterét; — s megfogta zsebbe-m tartott kezemet, mely épen a haszasokon volt. Mint a kit a kigyó csipett meg, oly hirtelen ugrottam vissza . . . a haszas megösrőrt zsebbe-m. Elárultam magamat. Nagyobb, élesebb hangot adott ez az ezüstösörrenés, mint a város minden hangja. Elsápadtam, kimerülve rogytam egy székre.

Nőm megjéjdt; az orvos pedig nem hozzám, hanem egyenesen nőm felé ment, s vizgatvalya mondá neki:

— Ne tartson semmitől, mind e gyöngeség az éjjeli virrasztástól van. Mily szép asztal, — szolt, mepillantva szerencsétlenségem okoját. — Oh, mily félséges műre-mek. Férje munkája ez? Igazán kiállításra való. Miért nem küldték föl Pestre?

Nőm haszasan beszélt e szomorú esetinket, nélkülözésünket, s én láttam, hogy a jó öreg szemében könyök csillogtak. S annálkább vértett szívem.

— Én — mondá folytatva az öreg orvos, — én, ha nincs még rá vevd, megtartom az asztalt; mondja csak, kedves asszonyág, mi az ára?

— Sok az kedves doktor ur, — sohajtott nőm, — háromszáz forint!

— Bizony, az igaz, nem valami csekélység, nem is magamnak tartom meg. Egy jó barátom lakik Pesten, az kedvét leli az ily különösösekben. A magam szakállára adok rá előlegül száz forintot. Jöjjen Berényi barátom hozzám, mindjárt ki is ízetem.

Elképzeltetik kínos helyzetemet. Jólvettem loptam meg. Azt, ki nőm életét visszaadta. Gépiesen vettem magamra kabátomat, s követtem a jó urat.

Házához érve, nem tartóztathatam magamat, s így szólok: — Nem, orvos ur, nem fogadtam el ajánlatát, inkább éhen halok meg, mintsem ön-től így jutalmaztassam! miért nem dobat ki engem, mert arra volnék érdemes? Én ön iránt az ember-telenségig hálátlan voltam. Én önt megloptam.

Igy szoltam, s az elidegenített három haszas asztalára téve, rohanni akartam kifelé. De ő szokatlan gyorsasággal előbe állott. Most már hátrabban mertem szemé közé nézni, mert éreztem, hogy ha nemtem tettet követtem is el, a megbánás kibékíti a lelket.

Jól tudtam én azt, kedves Berényi barátom, — szolt mosolygva, — ismertem körülményeit; tegnapi magaviseletét után mindjárt sejtettem, hogy mit tett, s pénzemet megolvassva, rögtön észrevettem, hogy abból három haszas hiányzik. Ha kér tölem, többet adok, de azt hiszem, hogy e lecke többet haszál önnek, mintha minden pénzem rendelkezésére adom. Ön becületes ember, mert tettetni nem tud; a nyomor egy percze letérít az érný utjáról, de nem tudott volna sokáig a gonoszság utján járni; megtért, s tudom, hogy többé ily lépésre a legnagyobb inség sem vinné. Itt van, fogadja el tölem asztalára e 100 ftozt előlegül, a hiányzó öszezget barátom fogja megküldeni.

Nem vonakodtam tovább. Mily boldog karácsonyom volt! Nőm javult, lelkiismeretem kitisztult, s helyzetem helyreállott. S midőnt az egyszerű öreg orvosnak köszönhetem. Ez hozott reám boldog karácsonot. Asztalom felkötötté Pesten is a figyelmet. Egy miárus társulú fogadott, s igyokezetem után megaldott a jó isten.

Mig Karvaly Márton élt, minden évben nála töltöttük a karácsonot. Most is legalább arcképe tanuista boldog örömnünknek. Eddig van a történet, most tudhatja, miért ragadtam el kezemet ön elől; előbb meg akartam magam ismertetni, s most ha barátom maradt, örömmel adom önnek leányom kezét, ő pedig szintén örömmel adja át szívét.

Itt elhaltattott. Mi sem szönlünk egy szótt sem. A nagyteremben alig égött már egypár viaszgyertya, késő szürke fényt árasztva. Én szót-

lanul léptem Berényi urhoz, megszorítottam jobbát, s megcsókoltam kétszer. Esztike szintén odajött, először sírva borult apja kebelére, ez pedig kezét kezembe adva, így szolt:

„Legyetek boldogok, s emlékezzetek mindvégig örömmel e karácsonra!”

Könyves Tóth Kálmán.

A hatodik világrész.

(Földrajzi monda.)

Ha elismerjük — s pedig el kell ismernünk, hogy a mondanék némi jogosultsága van a történelemmel, miért nem ismerhetnök el a jogosultságot a történelem édes testvérénél, a földrajznál is? A monda mig egyrészlől mint a történetírás előfutára, fogékonyára igyekszik tenni a szívet a tudomány komoly igazsága iránt, addig másfelől annak hátterül s mintegy kisérőjével szolgál. A monda repkény, mely a történelmet átöleli s a komor épület mohos falait zöld lombotával tetszősebb s kedvesebb színezetűvé norekzik átvaltoztatni. A történelemnek nincs egyetlen helye, és nincs egyetlen mozzanata, melyet a monda megeleveniteni, földszíteni ne igyekeznek. Miként a mese egy csintalan gyermek, a képzelem és kedély kedvence, így a monda egy öreg anyóka, ki vizsga tekinteteivel az erdőbe és mezőkbe, a sziv és tenger örvényeibe törekszik behatolni.

Öt világrészt ismerünk már — írja Jókai „Fekete grémántok” című regényében — de a hatodikról csak most hallottuk, hogy az is létezik. És hol? — az északi sarknál. Egy egész világrész, tele ismeretlen növényekkel, ismeretlen állatokkal, s így valószínűleg emberekkel is. A leginpele-tebb tudósok bizonyítják e világrésznek létezését, s merész tengerészek már több mint egy század óta igyekeznek a Jég-tenger uszó hegyei közt kereszülőtni, hogy e hatodik világrészbe juthassanak. Lehet, hogy a déli sarknál még egy hetedik világrész is van. Legalább Maury kapitány fölszölitá az angol kormányt, hogy küldjön oda expediciót s tudományos indokokkal bizonyitgató, hogy a légsulymérő állása szerint, mely a déli sarkvidékeken uralgó folytonos esőzések miatt nem igen változhatik, ott a levegő minden bizonylan ritkább, és hogy a felső, sűrűbb légnyomása az alsó, ritkább rétegekre oly magas hőmérsékét idéz elő, melynek hatása alatt ott a jéghegyeken tul egészen új élethez kellett előállnia és kell jelenleg virulnia.

De mindez csak sejtélem, gyanítás. Az északi világról már pozitívabb tudomásaink vannak. S itt aztán képzelem-dúsán és a költészet élnék színeivel esetelvé állítja össze koszosz regény-írónk az északsarki tartományok fölkeresésére küldött expediciók és merész utazók száraz adatait, melyekre képzelteti, de épen azért meglepő, nagyszerű „új világról” fölépíti.

No, azok a pozitív tudomások a hatodik világrészről még nem épen oly „pozitívák”, miként a „Fekete grémántok” jeles írja hiszi és állítja, de mégis lehet valami a dologban, mert a történelem és földrajz előfutára, kisérője és háttere, a monda, régóta elmegett olyasmít, és a mi még en-nél is több, a legujabb tudományos vizsgálatok eredményei sem tartják teljes lehetetlennek a tenger jégmentességét a föld sarkai körül. E különönség és merésznek látszó állítás természettani bizonyosságait elősorolni és ismertetni jelenleg nem lévén szándékunkban, egyszerűen csak az ide vonatkozó népmondákat beszéljük el olvasóinknak.

E monda létezésén teljességgel ninesen mit csodálkozunk. Mert miként mehettek volna végre a sarki utazások, eme vésteljes kalandozások a magas észak sívár, otthoniatlan vidékein, a nélkül, hogy ama tájak lakói nálunk mondat vagy mondaszerű viszhangoz keltek volna föl? — A tudósok, tengerészek és partlakók ama vitás kérdés, hogy létezik-e a sarkoknál jégtől szabad tenger, a mondák birodalmában rég el van már döntve. Ugyanis egy monda szerint, mely évszázad óta él az északi népek ajkain, mely tengerészlöl tengerészre, szájról szájra, országról országra ment át örökségül — valóban létezik az északi sarknál nyílt tenger: jég ninesen rajta, számtalan sok hal élénkíti langyleg hullárait, és a magas észak szárnyasainak milliő szállongnak fölőtte és körülte; közepén pedig gyöngyőrű sziget, melynek partjait langyos habok loosolgták s rajta mesés növényzet és tündéris vírágok tenyésznek és virulnak, melyeket nem bánt az északi vad vihar és nem hervaszt el a nyárközépi

nap égető heve. A jégtől ment és az öböl folyam (Gulfstream) enyhe hullámai által átmelegített sarki tenger, melyet Kano látni vélt, s melynek létezéséről Petermann bizonyos meg van győződve, a melyről azonban Koldevey kapitány úgy vélekedik, hogy az egész csakis a szóbatudóság agyrémének tekinthető, — e szabad északsarki Öceán, mint kétségbevonhatatlan tény, mind jobban-jobban kezd kibontakozni a mondák homályos köde-ből. A hollandi Gillis által több mint száz év előtt fölfedezett s az ő nevével Gillislandnak nevezett sziget, melynek létezés, minthogy ez idő óta soha senki se látta, már egészen mondává lett, az 1870-ik év nyarán Houglin Tádor és Waldburg-Zeil-Trauchburg gróf által föltalált vagy legalább is távolról látott Károly- király-följében (König-Karls-Land) új élethez támadott föl. Most Észak-Amerika, Skócia, Svédország, Norvégia, Német- és Oroszország ismét új expediciókat terveznek az ismeretlen északi tartományok fölkeresésére.

De a közönséges orosz, ki e már megtett vagy még ezután végezh viendő utazásokról hall, szánakozólag rázza szíjét, megsimitja szakállát és így szol: „Soha sem fogják azt az országot elérni, mert az örök béke ideje még nem érkezett el — szent János utolsó követője még nem jelent meg!”

Oroszország — beszélő a szájhagyomány — a szent Oroszország, a Fagyas-tengertől kezdve egészen a Határhegyekig (Ural hegylánc) az isten kerteje vála. Miként a szent-pétersvári muzeumban egy ősvilági állat alsó állkapcája bizonyítja, oly állatok éltek ott, melyekhez képest a mammoth valóságos törpe volt. Az emberek jók valának, a fák szépen virultak és izletes gyümölcsöket termeltek — miglen az ég ura e szép országot pusztá sivataggá változtatta. Epen pntek napon történt. Messze távol a Goltgoha hegyén keresztül feszítették az Idvezítőt, mig annak a tanítványnak, kit az ur kedvelt és szívén hordozott, a halál mit sem ártott. „Akarom, hogy ő itt maradjon, mig én visszatérdek!” — mondá Jézus róla és János életben maradt. De az ur intó szavai, hogy: „Szeressétek egymást!” nem találtak visszhangra e gonosz világon. A gyűlölet és irigység tanítványt is folytonosan üldöze. Helységéből helységbe, országból országra menekült János hiú követőivel együtt. Sehol sem talált nyihet, nyugodalmat. Végre Oroszországra jött. Pntek volt — nagy-pntek. Előtte Ahasverus ment, a bolyongó zsidó. Ez hirdető, hogy miket nivelt János és — mi történt ő vele. Élete átok vála — nyugalomra sehol se lett. És a mikor János belépett az ország templomába, intve a népet, hogy térjen vissza a békéhez és a szeretethez, melytől az hónapnak szépsége és termékenység miatt elbizakodva, régóta elpártolt: kigunyólták és megverték őt és az országból tanítványival együtt kikergették, messze a magas észak felé.

És a hol János elhaladt, a hol saruirló a port lerátá, a viruló tájk azonnal sivatag pusztasággá, jégmezővé változott. A földet belepte a hó és a jég s az ország területének e meglátogatott részt merővén tette az örökös tél. — János pedig, a nép dühe által üldözötve, mely az ő közeledését átoknak tekinté az országra nézve, az északi tenger felé menekült. Mihelyst oda érkezett, egy hajó vette fel őt és megmenté a gonosz üldözők boszújától. Észak felé vitorlázott és senki sem volt képes követni — mert mögötte jéggé fagyott a tenger; a hullámok megmerevültek és örök tél homálya szállt le a vidékre. De a monda János látogatásáról és tova meneküléséről fennmaradt az országbán.

Messze font az északi sarknál, a jégtől szabad tengerben, egy szép szigeten, ott él János tanítványival együtt. Senki se juthat el hozzá, mert áttörhetetlen, áthatolhatatlan jég veszi körül a nyílt, enyhe vizű tengert. Néha-néha, bizonyos időközönként, áthajózik egy-egy tanítvány a tengeren, keresztüli törő a jégkorlátot, mely önként megnyílik előtte, s ismét az emberek közé vándorol, hogy nekik a szeretet evangéliumát hirdesse, tisztán, hamisítatlanul.

Jutalma — halál. Meghal, gyűlölet és irigység által üldözötve. — Szeretetének halál a bére.

De a mikor szent János utolsó tanítványa is ki lesz küldve és meghal — ekkor János maga fog fölkerelkedni, hogy békességet és szeretetet prédikáljon és a megfagyott, megmerevült Oroszországnak új kikeletet hozzon. A föld föl fog engedni és ujbló zöldrelni és virulni kezd, Oroszország ismét fölűtam, ismét isten kertjévé lesz — az emberek másokká, jobbakká lesznek és a tenger is le fogja ráni magáról a jég hideg lánczeit!

Ime, ez a monda, és a regé el az orosz köz-nép ajkain a jégtől ment északi tengerről, szent

Jánosról és tanítványairól. A többi északvidéki népeknek bizonyára szintén akadnának ilyen tárgyú szohagyományok nyomaira s igen valószínű, hogy e mondának is lehet annyi reális alapja, mint a régiek „Atlantis“-féle mondáinak, melyeket később Amerikai fölfedeztetése oly fényesen igazolt.

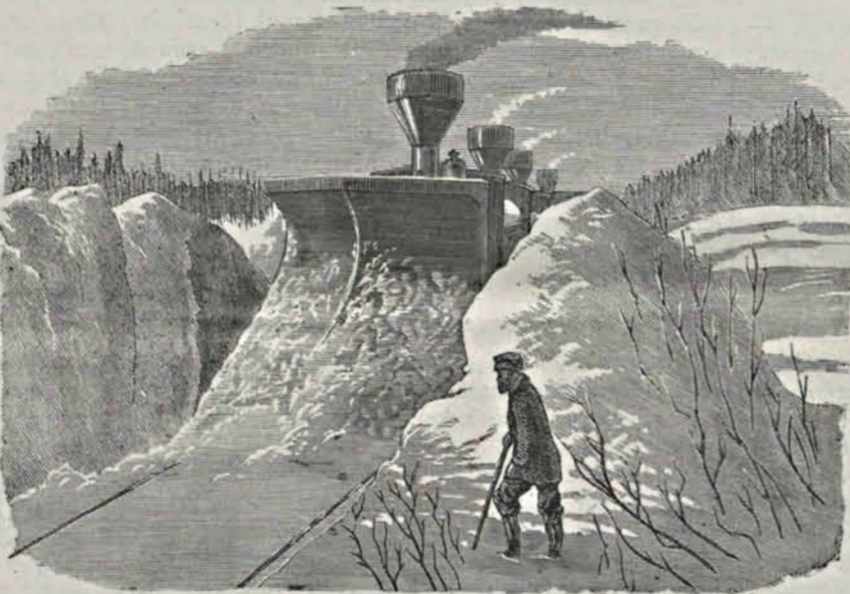
Károly király földje, az egykori Gillsland, ismét föl van fedezve; egy lépéssel megint előbbre jutottunk a kérdés megoldása felé. Föl fogja-e azt világoztani a legújabb kor teljesen? Hinni szeretnők! S vajjon, melyik nemzet fog keresztül őni a rideg jég korlátokon? Ez a legközelebbi öv títka!

Sámi Lajos.

Vasuti hőcke.

A vasuti közlekedést a különböző évszakok rendes tünényei közül semmi sem szakasztja meg oly gyakran, mint télnél idején a hófúvatók fölhagyása. A mont-cenis hegyi vaspálya, melyet Fell épített, valóban meredek hágói mellett is könnyen és biztosan járható a közép-sínre alkalmazott vízszintes kerek fogózkodása által, de majd minden télen három-négy napi késedelemnek van kitéve a miatt, hogy az Alpok havas tetőiről roppant görgöttek omlanak le és vasuti töltést, táviradvonalokat, sineket, szóval mindent elborítanak, s mi a biztos közlekedéshez mindhatatlanul szükséges volna. Skócia és Anglia felvidéki vasutai s nálunk is a hegyes vidékeken épített vonalok szintén gyakran alá vannak vetve a téli évszak eme sok bajt és zavart okozó jelenségeinek. A közlekedés napokig, sőt hetekig félbeszakad. Azonban az emberi találékonyság, mely a vasutakat építésénél a távolságot, nehézséget és magasságot le tudta győzni, a hófúvatóktól se rettent vissza.

Kanadában, az észak-amerikai angol birtokon van egy nagyszerű vaspályavonal, az úgynevezett *Grand-Trunk-Railway*, melynek összes hossza 900 angol mérföldre ide értve, 900 angol mérföldre ide megy. Az ország északifokvési és igen zordon éghajlatu lévén, az említett vasutnak igen sokat kell küzdenie a téllal és hóval. A közlekedés e körülmények között igen nehézkes, a kanadai németek egy igen hatalmas szerkezetű vasuti hőckét találtak föl, mely kétpörkös teljes működésében szemlélhető. A roppant nagy ekevas, mely a mozdony előreszázához van erősítve, nyílt oldalú íregével a mindkét felén fűrő és metsző éleivel könnyen utat vágat a legmélyebb és legtömörebb hófúvatóban is. E célszerű találmány most már használatba van véve mindenütt, hol a tél hóvihari a vaspálya-közlekedést megakadályozhatná.

Vasuti hőcke.

valaha lehúzták, meghasították, az aranylemezeket a szarvakkal együtt bedugták s erre a bőrt ismét összevarrták. Most már a különös fejlődés, minthogy a bőr régóta begyógyult, úgy néz ki, mintha természetes volna. Hogy ki ékesítette föl így ezt a kigyót, ma már senki se tudja megmondani; a mostani fejdelem 56 éves ember, de már apja, sőt nagyapja is olyannak ismert az és a családi krónikában arról semmi sincs följegyezve. Annyi bizonyos, hogy a kigyó több mint száz év óta él az uralkodó család birtokában. Többnyire egy régi rizstartó lúdában tartózkodik, de szabadon is járhat, illetőleg csuszálhat, és magától még senkit sem bántott, csak sáta-csuszálásánál nem szabad föltartóztatni, különben farkával szerte csapdok s leveri az embert a lábáról. Gyakran több napra kitével a szabadba vadászni és ilyenkor tele hassal tér vissza, összetekercsöl és mindaddig fekvé marad, míg a mit elnyelt, meg nem emésztette. Vedlének idejékor nem igen mernek hozzá közeledni, mert olyankor igen dühös. A főpap, Rhaden Panghoelvé, valamint a fejdelem is, engedelmességre tanították, s mihelyt valamelyikük hívja, rögtön előjön és óriási nagyságában összetekercsöl a zöld posztón, mely egy asztalra van terítve, miután előbb az uralkodónak szokott komplementjeit megtette. Mikor csöndes magányába visszabuk, ezt gyakran büszke önértéssel teszi, nem ritkán a hinduk testén halad át, kik nem tudtak idejékorán kitérni utjából, s ilyenkor iszonyu súlyával majdnem agyonnyomja őket, de szándékosan még soha senkit sem bántott. Néha megtörténik, hogy az óriáskigyó egy-egy bái estén, mikor a vacsora javában foly, hirtelen csak megjelenik a vacsoránál, mert nagyon szeret

nyalakodni, s a mit nyujtanak, minden tekotoria nélkül elveszi és elnyeli. Minden héten kokusz-olajjal bekenik s ez igen jól esik neki; szobadságával sohasem szokott visszaélni, de semmiféle kényszerítést sem tűr, mi azonban nem is látszik ilyen roppant állattal szemben tanácsosnak.

○ *(A madarak repülése.)* Mikor Humboldt Sándor a Chimborasso-ra fölment, egy saskeselyűt látott mintegy 40,000 lábnyi magasságban, mely eleinte csak egy kis fekete pontnak látszott, de a mely később mind jobban-jobban gyorsuló repüléssel csapott le ama szédítő magasságból megpillantott zsákmányára. A mi már a különböző madarak repülési gyorsaságát illeti, e részben a tett vizsgálódások következő eredményekre vezettek: Az ölyvek, s még több más maflár, óránként 30 mérföldet repülnek; a dunalud, mely sokkal nehezebb, 18 mérföldet, a közönséges varjú 5, a közönséges fecske 18, a toronyi fecske pedig 54 mérföldet repül óránként. A sas egy percz alatt 5000 lábat, és így 4 1/2 percz alatt egy mérföldet hagy hátra. Egy sólymot, mely IV. Henrik francia királyé volt, és Fontainebleau-ból elmenekült, 24 órával később Malta szigetén fogtak meg, a mely onnan 306 mérföldnyi távra esik. — Megemlítjük itt azt is, hogy Közép-Európában körülbelül 380 különböző madaráj él; az összes fajok száma, melyeket eddigelő az egész földön ismernek, többre megy 7000-nél.

** *(Külföldi végrendelet.)* Baldivin Sámuel 1736-ban halt el Hampshireben. Végrendelete felnyitásánál meghagyta találták, hogy holttestét egy tóba ereszkésze. Utolsó akaratát teljesítették. A szinte végrendeletileg halotti kísérőül kinevezett egyének nagyon csodálkoztak e különös intézkedés felett. Egy bizalmas barátja az elhunytnak következőleg világosította fel őket: „Én megfihettem önmöknek e találmányt. Az elhalt szüntelenül vizsgálódásban élt Gilbrun kisasszonnyal, szomszédnőjével. Ez utóbbi gyakran mondta neki: ha meghal, e feletti örömeiben sirján fog táncolni. Baldivin ur a kisasszony e mulatságos tréfáját elrontandó, tette eme különös végrendeletet.“

** *(Óriási torta.)* Don Frederik Erázuriz, a chili új kormányelnök tiszteletére egy 9 1/2 lábnyi magas csukor tortát sütöttek, mely ezer forintba került. A sütemény egy templomot ábrázolt, csucsán az új elnök szobrával.

○ *(A kávé jó keletnek övend.)* Costarica köztársaságban pár év előtt még 110,000 mázsát szállítottak ki, míg most csak ez évben 262,879 mázsára megy (100 fonttal számítva). A szállítás számban történik, mely a kávéval együtt 130 fontot nyom.

** *(Csök-jegyzék.)* Lonauban a Harz-hegység vidékén hajdan oly törvény volt, melyszert ha valamely ifjú egy szüzet meg akart oskolni, azt előbb a községi előjárónak bejelenteni tartozott. A kik e bejelentés nélkül oskoloztak, egy egész éven át minden hónapban egyszer utaztattak seperiök. Az erről vezetett csokolási jegyzéknyv idővel oly vastagga lett, hogy tiz ló nem bírta helyéről elmozdítani.

** *(Katasztrófa a Jeges-tengeren.)* Szeptember közepén a Jeges-tengeren a Behring-szoros uton túl, harminczhárom amerikai cethal-bárkát iszonyu katasztrófa sújtott. A bárkákat az óriási jégdarabok megragadták s részben összezúzták, részben elmeríték. A hajókban levő összes legényesség szerencsére megmenekült, de az okozott kár igen tetemes. A mi Chicagóra a nagy égés, az New-Beadfordra, az amerikai cethalászat főhelyére, a halcsont és halzsír-kereskedés székvárosára, ama katasztrófa, mely a harminczhárom — nagybárra mind Beadfordba való s az ottani társaságoknál biztosított s dísan megrakott értékek hajókat megsemmisítette. New-Beadfordnak a Jeges-tengeren 25 hajója volt, ezek közül 19 elmerült, egy eltűnt s csak négy tért haza. A szerencsétlenség főokát abban keresik, hogy a hajók, elcsúsztatva a dús halászat által, sokáig maradtak a veszélyes vidéken. A hajók, melyek szept. elsejéig vissza nem térnek, rendszeren igen nagy veszélynek teszik ki magukat. Különben oly nagy szerencsétlenség, minő a mostani, 1830 óta nem történt. Akkor 10 angol járművet értek utól s semmisítették meg a jégablak.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 52-ik számához 1871. decz. 24.

TÁRHÁZ.

Irodalom és művészet.

— *(Magyar hirlapirodalom 1871-ben.)* A „V. U.“ 5, 6, 8, 11, 15, 20, 24, 29, 42, 44 és 50-ik számában közölték óta még a következők az évben megindult hirlapokat kell fölemlitenünk:

Földrajzi Kör. (Rimaszombat.) Imerterjesztő hetilap az ipar, kereskedelem és földművelés köréből. Felelős szerk. és kiadó Györfly Pál. Megjelen hetenként kisk. irv. éven. Előf. ára egész évre 4 frt, félre 2 frt. (Keletkezett decz. 1-jén.)

Keresztény Csald. (Pest.) Hetilap a magyarországi protestáns egyet pártfogása alatt. Kiadó és fel. szerk. Farkas József és Kovács Albert. Megjelen minden szombaton 4-edrét kis iven. Előf. ára egész évre 2 frt. (Mutatvány-száma megjelent decz. elején.)

Mátyás Deák. (Pest.) Apró pénzzel fizető képes ujság. Alapító tulajdonos Lonkay Antal; kiadja a Hunyadi Mátyás irodalmi intézet; fel. szerk. Kuthen. Megjelen minden szombaton 4-edrét féliven. Előf. ára egész évre 6 frt; félre 3 frt. — (Keletkezett decz. 18-án.)

Delejtű. (Pest.) Kiadó-tulajdonos és fel. szerk. Pázmány Dénes. Megjelen mindennap reggel. Előf. ára egész évre 16 frt, félre 8 frt, negyedévre 4 frt. (Keletkezett december 21-én.)

1871-ben a magyar korona területén megjelent összesen 397 hirlap és folyóirat, és pedig 219 magyar, 108 német, 22 horvát, 15 tót, 13 szerb, 10 román, 5 olasz, 4 ruthen és 1 zsidó nyelven. (Budapestben megjelent a jelen év folytán 140 magyar, 62 német, 1 horvát, 5 tót, 3 szerb, 5 román, 2 ruthen és 1 zsidó nyelven, összesen 219 hirlap és folyóirat; vidéken 79 magyar, 46 német, 21 horvát, 10 tót, 10 szerb, 5 román, 5 olasz, 2 ruthen nyelven, összesen 178 hirlap és folyóirat. Főösszeg 397.)

1871. év folytán keletkezett 116 hirlap és folyóirat; 65 magyar, 34 német, 5 horvát, 4 tót, 4 szerb, 2 ruthen, 1 román, 1 olasz nyelven. (Budapestben 42 magyar, 21 német, 2 tót, 1 román, 1 ruthen nyelven, összesen 67 hirlap és folyóirat; vidéken 23 magyar, 13 német, 5 horvát, 4 szerb, 2 tót, 1 olasz, 1 rutheni nyelven, összesen 49. Főösszeg 116.)

1871. évben megszűnt 53 hirlap és folyóirat: 22 magyar, 27 német, 2 szerb, 1 horvát s 1 ruthen nyelven. (Budapestben 16 magyar, 22 német, s 1 szerb nyelven, összesen 39 hirlap; vidéken 6 magyar, 5 német, 1 horvát, 1 szerb, 1 ruthen nyelven, összesen 14. Főösszeg 53.)

1871. év végén megjelent összesen 344 hirlap és folyóirat: 197 magyar, 81 német, 21 horvát, 15 tót, 11 szerb, 10 román, 5 olasz, 3 ruthen és 1 zsidó nyelven. (Budapestben megjelent 124 magyar, 40 német, 1 horvát, 5 tót, 2 szerb, 5 román, 2 ruthen, s 1 zsidó nyelven, összesen 180; vidéken 73 magyar, 41 német, 20 horvát, 10 tót, 9 szerb, 5 román, 5 olasz s 1 ruthen nyelven, összesen 164 hirlap és folyóirat. Főösszeg 344.)

A fentebbi kimutatásban foglalt lapok mindenkiből van egy-egy példány gyűjteményben. Számjegyei József.

** *(Folyóiratok.)* Szerkesztőségünkhez beküldettek: „A magyar mérnök- és építész-egylet közlönye“ IX., X. és XI. füzet; sajtóartalmat táblák, tervrajzok is érdekesítik, jölessen az utóbbi füzet-hez a margitszegi fürdőépületek tervrajza van mellékelve. E folyóirat ára egész évre 10 ft; tagok a tagdíj fejében kapják. A „Természettudományi közlöny“ ez évi utolsó (decemberi) füzetéről közölte szövegét. Az „Erdészeti Lapok“ X. és XI. füzetéből Horvátország kincstári erődségének ismertetéséről kell kiemelni; a „Borászati füzetek“ből (XI. füzet) Korizmisz László s a szerkesztő dr. Entz F. közleményeit; e havi folyóirat ára egész évre 3 frt, míg az „Erdészeti Lapok“ 5 frt. — A dr. Dárdai Sándor által szerkesztett „Jogtudományi Közöly“ nyel kapcsolatban „Jog- és államtudományi folyóirat“ jelenik meg, dr. Hoffmann Pál szerkesztése mellett; ebből eddig 3 füzetet vettünk. A kik a „Jogtudományi Közöly“ re előfizettek (egy évre 12 fr.), e folyóiratot egész évre 2 frt-ért kapják; ára külön 4 frt. — Mind-e komoly törekvésű folyóiratokat nem ajánlhatjuk eléggé mindazoknak, kik szeretnek komoly és tartalmas, körülbe vágó dolgokról olvasni. Ide sorozhatjuk a „Természet“ című lapot is, mely három év óta terjeszti a természettudományt népszerű formában. Ára egész évre 4 frt, félre 2 frt. Az előfizetési pénzek Berecz Antalhoz a „Természet“ szerkesztő-kiadóhoz, kalap-utca 3. szám intézőnek. Megjegyendő,

hogy e lap nem szaktudásoknak, hanem általában a mivelte közönségnek van szánva.

** *(A „Figyelő“)* irodalmi és szépművészeti lapból a XI-ik, novemberi füzetet vettük, az előbbiekénél nem kevésbé érdekes tartalommal. Egy-egy füzet ára 70 kr. Előfizetési ára félre 4 ft.

** *(A „Magyar nyelvőr“)* melyet az akadémia megbízásából Szarvas Gábor szerkeszt, havi folyóirat lesz. Előfizetési fölhívásában többi közt azt is mondja, hogy a magyar nyelv nemcsak a szomszédos nyelvek hatása alatt korcsosul, de teljesen eltérő egy tudományos magyar nyelvtant is. A „Nyelvőr“ igéri, hogy a függőben levő nyelvkérdéseket is tüzetesen megvitatja. A cél elérését leginkább magyar nyelv életéből merített eszközök segítségével kívánja megvalósítani. E végből kutatni fogja a történeti s népnyelvet, s e mellett kiváló figyelmet tárgyat fogja képezni az újabb irodalom, különösen pedig a benn található tévedések; továbbá figyelemmel kíséri a haladó nyelvtudományok nyelvünkre vonatkozó kutatásait s a megállapított eredményt időnként közölte közönségre. A szerkesztő felszólítja az egész művelt magyar közönséget, hogy különösen a néphagyományok egybegyűjtésében közreműködésével gyámolítsa. A folyóirat megjelenik újról kezdve (aug. és szept. hónapok kivételével) minden hó 15-én három ivnyit füzetben. Előfizetési ára helyben egész évre négy frt, vidékre öt frt. Az előfizetési összegnek a szerkesztőséghez (Hungaria-szálloda) intézendők.

— *(„Hafiz dalai“)* a költő életrajzával. Perséből fordította (t. i. a dalokat; az életrajzot pedig írta) Erdői Harrach Béla. A derek fiatal orientalista, kitől keletre vonatkozó népmeséi s irodalmi dolgozatok lapuk is nem egyet közölt, s ki csak nemrég bocsátotta közre Omer Chejjám, a cynikus persa költő, gúnyszerű verseit, most kelet legnagyobb lyrai költőjét vezeti olvasó közönségének elé. Erdői 82 dalt közöl egyszerre, a bor és szerelem örök ifjú dalnokának Divan-jából, körülbelül egy ötöd részét az egésznek — nem válogatva, ugymond, mert Hafizból válogatni nem lehet; adhatta volna az egész is, de kísérletet akart tenni: hogy fogadja a magyar közönség. Rézünkrol meg vagyunk győződve: hogy jól fogadja; mert a molet, hogy Hafiz valódi költő, ki hatását a szivekre s a képeleltre soha és semmi népből való olvasónál el nem teszi, — mi magyarok, kiváltkép a nyugati irodalom befolyásától menten maradt népköltészetünk álláspontjáról tekintve, valódi roknt találnak kelet kép-, szenvedély-s szelleműs költőjében. Mi a fordítás illeti: abban a helyzetben nem vagyunk, hogy azt az eredetivel összehasonlíthassuk s szigorú hűségéről ítéletet ejthessünk, annyit mondhatunk fölé, hogy Erdői nem bir ugyan a verselés azon virtuozitásával, mely Hafiz tökéletes fordításához szükséges volna, de általában véve igen élvezhető nyujtott s ezért az irodalom nyelvében köszönetet s buzdítást érdemel. Érdekes adalék a költő ismertetéséhez a terjedelmes életrajz, mely a füzetet megnyitja. — A kiállítás igen csinos és díszes; a füzet mintegy 180 lapra terjed s ára 1 frt 30 kr., pompás díszkötésben 2 frt 20 kr. Karácsoni és új évi ajándéknak igen ajánlható.

— *(Apulejus.)* Föl vagyunk hatalmazva annak kijelentésére, hogy Apulejus, kinék „Nyugot-Európa és Hazánk“ című röpirata általános figyelmet gerjesztett, Baróth Ferencz, a magyar irodalomtörténet és esztetika tanára a pesti reform. gymnasiumban, s lapunknak is munkatársa.

** *(Debreczenben)* Psenyezki Nagy Sándor főiskolai tanár, jeles nyelvtani kézikönyveiből ismertet megjelent egy pár füzet. Az „Angol nyelv levlészerinti önképzéséből“ (II. rész) most a 19-ik levél, a francia nyelvből pedig az 5-ik levél hagyta el a sajtót. Egy-egy levél (füzet) ára 30 kr. Megrendelhetni a szerzőnél Debreczenben (piacz, Farkas-ház).

** *(A „Hivatalos statisztikai közlemények“)* IV-ik évfolyamának III-ik füzetét jelent meg; az 1869-ik hivatalos adatok alapján szerkesztette Beöthy Leo. E 33 ivnyire terjedő mű igen érdekes és becses adattárral szolgál Magyarországi áruforgalmát Ausztriával és a külfölddel illetőleg.

** *(A lapozgatómódozók)* sem kevésbé élnek mint a fűvrosokban. Kassán Fésűs György tanár szerkesztése mellett, Felső-magyarországi szemle-

című folyóirat fog megjelenni. — A nagyváradi „Bihar“, melyet eddig Juhász Gyula vezetett, szerkesztőt cserél. Másnonnan is új meg új lapok híret vesztük; megindulásuk után majd szólnunk róluk.

Közintézetek, egyletek.

** *(A magyar tudományos akadémia)* decz. 18-án Csengerly Antal elnöke alatt összes ülést tartott. Csak egyetlen felolvasás volt: Riedl Szende jeles nyelvészünk, ki dacára, hogy 13 éve tagja az akadémianak, most először szólalt föl a tudományok csarnokában. Emlékezésed tartott Schleicher Ágost a nagy tudományu prágai tanár fölött, a ki akadémianak külföldi tagja volt. Mély fájdalommal emlékezett meg róla, ki egykor vezetője, barátja és tanártára volt a prágai egyetem, hová Riedl tudósunk az ötvenes évek elején a Schleicher által indítványozott, és felállított magyar nyelv tanszékére hivatott meg. Schleicher oly fontosnak tartotta a magyar s a vele rokon áltjai nyelvek tudományos fölfogását az európai nyelvészetre, mint Amerika fölfedezését a természet- és természettudományokra nézve. Sőt határozottan állította, hogy a magyar nyelv az európai nyelvek tudományu terén valóóság Kalifornia, s hogy azon tudomány-águk egyikét képezi, a melyekre nézve magyarok is „módosítólag” folytathatnak be az európai kultúrát. Ezért sürgette, hogy tanszék állítsák a prágai egyetemen. Schleicher 1821-ben született Meiningenben; 1850. márcziusától Prágában volt tanár; irt munkát a szlav nyelvekről, a lithván nyelvről, és csak igen kevés pihenőt engedett magának. Napjai nem folytak alegboldogabban. A csehek gyűlöltek, mint németet, és a németek elzárkózottsága miatt nem igen rokonszenveztek vele. 1857-ben visszaköltözött Németországba, hol Jénában igen csekély fizetéssel tiszteletbeli tanár lett. Lankadatlan munkásságát folytatta itt is, és ez lassanként alásta egészét 1868-ban hunyt el, és utolsó szavai ezek voltak: „Mindig az igazság után törekedtem; de most már minden jobbra fog fordulni.“ A híres tudós nyelvünkön folyékonyan beszélt és irt. — Ezután többnyire tárgyról tétetett jelentés, s az ülés *Nedvich* azon indítványával ért véget, hogy a leégett strassburgi egyetemnek az akadémia kiadványai küldessenek meg. Wenzel is pártolt, mert a nevezett egyetem pár száz évvel ezelőtt nagy befolyással volt nemzeti fejlődésünkre. Az ügy a könyvtári bizottsághoz tétetett át véleményadás végett.

** *(A természettudományi társulat)* decz. 21-ki ülésében Berecz Antal olvasá föl dr. Szentágh Miklós értekezését a föld képződéséről, s annak őslényeiről. Ezután Papp Márton „Kepler János emlékezete“ cím alatt a nagy természettudós decz. 27-ki 300-ik születésnapjának évfordulójára alkalmából, élet- és jellemrajzot olvasott föl.

** *(A Pesten alakuló lengyel-egylet)* f. hó 10-én tartotta alakuló gyűlését. Elnök lett Sichra Alajos, alelnök Skrzynsky Sándor gr., titkár Grzyzeczky Ferencz, pénztárnok Jaworsky László; választmányi tagok: Machniczy Tivadar, Kozlowsky Kázmér, Poray és Chojnaczký.

Balesetek, elemi csapások.

** *(A jég áldozata.)* Budán egy Grusz Erzi nevű szolgáló vizet ment meríteni a Dunára, s midőn az alig befagyott jégre lépett, leszakadt s menthetlenül elveszett.

** *(Gőzmalom égése.)* Zágrábból írják, hogy a Szerémség egyetlen nagy gőzmalma Vukovártt e hó elején porig leégett. A gőzmalom a város közepén levén építve, az egész város, közvetlenül a szomszédos házak nagy veszélyben voltak. A tűzoltóknak sikerült a tűz terjedését meggátolni, hanem a malom egész estig égett, s minden részében hasznavehetlené vált. Az épület 24,000 frtra biztosítva volt, tulajdonosának mégis szélesrekező menő kára van, több ezer mázsa legfinomabb lisztje, gabája elégett. Egyik leomló fal által egy emberélet is áldozatul esett, két tűzoltó pedig súlyosan megsebesült.

** *(Hajótörés.)* A Kaspi-tengeren egy gőzös, mely 22 ágyut és 3500 tőnténybődőt vitt, hajótörést szenvedett, a szállítmány és 22 ember elmerült.

Hugmayer és Michailovits

„a Prófétához“

czimzett már 21 év óta Pesten, a városház-téren fennállott, s a legjobb hirben lévő

rumburgi vászon és készfehérnemű üzletünk

1871. május 1-től a

szerviták-terére 2-ik szám alatt a fehérhajóval szemben tettük át.

Minélfogva bátorodunk ujonnan és dúsan rendezett nagyválasztéku raktárunkat a lehető legjutányosabb árak mellett ajánlani.

1198 (3-3)

Mellbetegeket

értesítem arról, miszerint mell-betegek, különösen mellfájás, rekedtség, köhögés, nehéz lélegzés, egy igen szakértő és gyakorolt hasonszenyvi orvos által sikeresen gyógyíthatnak.

Rendelvényi órák:

délután 2-től 4-ig.

Bálvány-utca 6. szám, 2. emelet

(ezelőtt váczl-ut 24-ik szám.)

ERNST L.,

homöopath-orvos és szülész.

Fehérnemű raktár. **PALOCZ ROBERT** Nagy raktár szövőti árukból.

fehérnemű kereskedésében

váci-utca 9-ik szám alatt.

mindenféle szövött áru a téli időnyre kapható nagy választékban.

Uraknak: gyapot alsó ingek legjelesebb övszer a meghülés ellen s az egészség fentartására különösen ajánlatos! színes és fehér 1 ft. 40 kr., 1 ft. 50 kr., 1 ft. 60 kr., 1 ft. 75 kr., 1 ft. 80 kr., 2 ft., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr. és 5 forint

Gyapot alsó nadrágok 3 ft., 3 ft. 25 kr., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 4 ft. 75 kr., 5 ft. **Vastag szövésű labtyuk** 50, 60 és 70 kr., legfinomabbak 70, 80, 90 kr., 1 ft., 1 ft. 25 kr., 1 ft. 30 kr., 1 ft. 40 kr., 2 ft. 50 kr.

Harisnyak hosszú szárral 1 ft. 75 kr., 2 ft., 2 ft. 40 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft. 25 kr. **Térdmelegítők** 2 ft., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr.

Flanell-ingek különféle színekben 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft. **Vadász-mellenyek** 4 ft. 50 kr., 6 ft.

Színes ingek: ezelőtt 8 ft., most vegelési áron csak 2 forint.

Azonkívül fehér madárpalam-ingek és választékban minden nagyságban a legjobb mintájú mell-előkkel és a legkínálóbb kelmékből készült 2 ft. 50 kr. díjű kezde fölfelé.

Hölgyeknek szükséges vászon fehérneműken kívül zsinórozott és pique.

Barchet corsettek 2 ft. 80 kr., 2 ft. 90 kr., 3 ft., 3 ft. 25 kr., 3 ft. 50 kr., 3 ft. 75 kr., 4 ft. 5 ft.

Barchet alsó nadrágok 2 ft., 2 ft. 10 kr., 2 ft. 20 kr., 2 ft. 50 kr., 2 ft. 75 kr., 3 ft.

Barchet alsó szoknyák 4 ft., 4 ft. 25 kr., 4 ft. 50 kr., 5 ft. 1214 (2-3)

Alsó gyapjú-ingek 2 ft. 50 kr., 2 ft. 60 kr., 2 ft. 75 kr., 3 ft. 50 kr.

Gyapjú nadrágok 1 ft. 80 kr., 1 ft. 90 kr., 2 ft., 3 ft.

Harisnyak téli 1 ft. 40 kr., 1 ft. 60 kr., 1 ft. 80 kr., 2 ft., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr.

Kamáslik, térdmelegítők stb.

Leánykák számára nagy választék fehérneműkben, s téli különösen jó meleg barchet nadrágok, corsettek, gyapjú alsó-ingek, kamáslik, harisnyák 2 éveseknek és fölfelé minden nagyságban. Az árak csakis azért nem soroltatnak elő, mivel az, az évek száma szerint emelkedik.

Videkről jövő megrendelések azonnal teljesíttetnek.

A jövő 1872-dik január 1-jétől fogva

Kecskeméthy Aurél által kiadott és szerkesztett

1212

„Magyar Politika“

(2-2)

ezimű politikai napilapra előfizetheti 12 firtal egy évre, 6 firtal félévre, 3 firtal negyed évre, egy forinttal egy hónapra, vidéken minden postahivataltal, Pesten Kertész József nyomdájában, városház-tér 3. sz., 2. udvar; továbbá Tettey Nándor, Pfeiffer Ferdinand, Eggenberger és t. könyvtárosoknál.

Nélkülözhetlen kézikönyv.

Most jelent meg harmadik kiadásban és Fekete Bernát könyvkereskedésében Pesten váci-utca, kapható:

Az árva- és gyámügyek

azoknak kezelése és azok körüli eljárás, irrománpéldákkal. Anyagi törvényeink, az új polg. perrendtartás, az új megyei és községi törvények szerint egészen újonnan átdolgozott harmadik kiadás. Birák, ügyvédek, tisztviselők, községi jegyzők, gyámok és gondnokok számára írta **Kassay Adolf.** Ára 1 ft.

Gyűjtők minden 8 példány után egy tiszteletpéldányban részesülnek. 1217 (2-4)

Biztos nyereség.

Csak 11 ft. 50 kr. az ára nálunk minden további felfizetés nélkül egy darab részvényjegyre egy

1839. Rothschild-féle sorsjegyre,

melylyel

220,000; 50,000; 25,000; 10,000 ft.

nyereségre lehet játszani.

E sorsjegyekből egészben még csak 5 huzás leend,

melyben

minden sorsjegy feltétlenül ki fog huzatni.

Politzer Zsigmond és társa

bankháza Pesten, fürdő-utca 1-ső sz. alatt.

Videki megrendelések azonnal foganatosítatnak. 1196 (6-25)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-ik sz.) megjelent és minden könyvtárban kapható:

HÖLGYEK TITKÁRA,

vagyis

legújabb levelező-könyv nők számára,

minden előforduló alkalmakra való fogalmazási mintákkal, mindenféle társasági, családi, bizalmas és szerelmes levelekkel, alapos utmutatással a levélírás szabályait illetőleg, emlékkönyvbe való válogatott versekkel. Második kiadás. (220 lap, 8-rét) keményen kötve 1 ft.

Nagy készlet

a legcélszerűbb szabadalmazott

SZOBA-ÜRSZÉKEKBŐL,

anglész és ürszékszárakból,

továbbá: ezerszeresen megpróbált szabadalmazott

kémény-fedézetekből,

melyek

használatával a füst eltávolíttatik 1 darab ára

10 ft.

Folytonosan készletben találhatók: fürdőkádak,

ülő- és zuhanyfürdő-készülékek.

Miksits Károly, bádogos-mester.

Raktár: Rózsafér 2. sz. alatt. 1149 (3-6)

A „VICTORIA“ biztosító-társaság,

mely Kolozsvárt 1865. évben alakulván, 1870. zárszámlája szerint máris **3.200.000.059 ft. 54 kr. biztosítéki alappal bír.**

Biztosításokat elfogad:

- I. Tűzkárok ellen.
- II. Szállítmányi árak, utoni elkárosodás ellen.
- III. Jégkárok ellen, mindennemű terményekre. Végre:

IV. az ember életére,

minden módozatokban a legkedvezőbb feltételek és olcsó díjak mellett.

Életbiztosítási példák:

I. Ha valaki családjának vagy kedvezményezettjének halála esetén fizetendő 1000 ft. tőkét biztosítási ohajt, fizet:

Egy 1 éves gyermektől 18 korévig 20 korévig 24 korévig

Egy 25 éves 19 ft. 70 kr., egy 40 éves 31 ft. 70 kr., egy 55 éves 59 ft. 30 kr.

» 30 » 22 » 70 » » 45 » 39 » 10 » » 60 » 75 » 60 »

» 35 » 27 » 20 » » 50 » 47 » 60 » » 65 » 103 » 50 »

évenkénti díjat.

II. Ha valaki gyermekének 18., 20. vagy 24. koréig fizetendő 1000 ft. kiházasítási vagy neveltetési tőkét biztosítási ohajt, fizet:

Egy 1 éves gyermektől 18 korévig 20 korévig 24 korévig

40 ft. 20 kr. 44 ft. 10 » 36 » 70 » 24 ft. 70 kr.

» 2 » » 44 » 10 » 36 » 70 » 26 » 50 »

» 3 » » 48 » 50 » 40 » 10 » 28 » 80 »

évenkénti díjat. A gyermek elhalálása esetén a befizetett díjak visszatérítetnek.

III. Ha egy jelenleg 28 éves férj és 22 éves neje valamelyik elhalálzásakor, a túlélt részére fizetendő 1000 ft. biztosítási ohajt, fizet 31 ft. 30 kr. évenkénti díjt. Ezenkívül elfogadja a

tulélési csoportok (Assotiatio) biztosításait is.

Minden biztosítási miveletkndi a biztosítottak, már az első évtől kezdve a társaság 50% nyereségben részesítetnek.

Egyéb módozatokra nézve s különben is mindenekben bővebb felvilágosítással szolgálnak a társasági felügyelők, vidéki ügynők és

a „Victoria“ biztosító-társaság

vezérigynöksége Pesten, (régí posta-utca 2. sz., 2. emelet).

Utanyomás nem díjaztatik. 1189 (4-26)

A galandócsót (Bandwurm) meggyógyítja (levélleg is) dr. Bloch, Bécsben, Praterstrasse 42. szám alatt. 1088 (7-0)

Ló-tulajdonosoknak.

A cs. kir. szab. Kwizda Ferenc J.-féle üditő-nevű előnyeit illetőleg — cztészerünnek tartjuk, alábbkövetkező néhány iratot a nyilvánosság elé hozni:

Kwizda Ferenc J. urnak Korneuburgban!

Kapcsolatban megküldöm önnek a legutóbb küldött cs. kir. szab. üditő-neveért — tartozásomat, s felkérem önt, küldjön számomra e kintitü gyártmányból ujjolag hat üveggel.

Würzburg, márcz. 15. 1871. kir. tábornok, s az államtanács elnöke.

Kwizda Ferenc J. urnak Korneuburgban!

Tisztelettel kérem önt, küldjön számomra legközelebbi posta alkalommal, kintitü cs. kir. szab. üditő-nevekből három üveggel. Báró Leonhardi Károly,

Tóvis (Erdélyben), jun. 21. 1871. hadnagy a 3-dik huszárezredben.

Kwizda Ferenc J. urnak Korneuburgban!

Felkérem önt, küldjön cs. kir. szab. üditő-nevekből lovak számára, ujjolag 5 üveggel, s kedves kötelességemnek ismerem önnel tudatni, hogy üditő-nevevel — általam már évek óta a legföltünőbb eredmények érettek el.

Kirchberg — Wagram, jul. 10. 1871. Gróf Maldeghem, cs. kir lovassági kapitány.

Kwizda Ferenc J. urnak Korneuburgban!

Kérem önt, az idekapcsolt összegért cs. kir. szab. kintitü üditő-nevekből ujjolag 14 üveggel küldeni.

Würzburg, jun. 12. 1871. Hartmann, gyalogsági tábornok.

Kwizda Ferenc J. urnak Korneuburgban!

A már több ízben öntől kapott kintitü üditő-nevekből, küldjön számomra ujjolag 24 üveggel.

Würzburg, jun. 12. 1871. Hartmann, lovassági ezredes.

Kwizda Ferenc J. urnak Korneuburgban!

Ismételve felkérik önt, küldjön számunkra haladéktalanul cs. kir. szab. kintitü üditő-nevekből 8 üveggel. — Langenburg (Württemberg), jun. 12. 1871.

Herczeg Hohenlohe-féle udvari istállók intézősége.

A Kwizda-féle állatgyógyászati szerek valódi minőségben megszereshetők:

PESTEN Török József ur gyógyserésznél, király-utca 7. szám; Thal-

mayer A. s társa; Halbauer testvérek; Rakodczay A.; Frommer H. BUDAN

az udvari gyógyserésznél; ezenkívül Magyarország majdnem minden városa- és mezővárosában léteznek raktárak, melyek összesen az olvasottabb lapokban időnként közzétetnek. 1200 (1)

Ovas. Csalódások kikerülése tekintetéből tisztelettel kérek, hogy a

mint a maga nemében egyetlen szer — cs. kir. szabadalommal tüntetett ki, más

hasonnemű s hasonlóvetetü készítményekkel össze ne tévesztessék; továbbá kérek, az itt látható hasonmású vörösfesték nyomású aláírással van ellátva, s kötelességemnek tartom ezáltal közíre tenni, hogy hamisítványok fordulnak elő, melyek egészen

hatás nélkül, s mi több, ártalmas alkotórészekből vannak összeállítva, melyek megvé-

teltélől ezennel mindenkit nyomatékosan óvok.

Handwritten signature

Előfizetési felhívás

„NÉP UJSÁGA“

ezimű legolcsóbb politikai és gazdálkodási szabadelvű független heti nép-lapra, mely tisztá népies beszédmódban mind azt fogja röviden közölni, a mit nagy napilapok hosszasan közölnek. — Megjelenik egy nagy iven 8 lapon 1872-ik évi első vasárnaptól kezdve minden vasárnapon.

Előfizetési ára egész évre csak 3 ft. — kr.

„ félévre „ 1 „ 50 „

Negyedéves előfizetés nem fogadtatik el.

Az egész éves előfizetők azon rendkívüli kedvezményben részesülnek, hogy 3000 előfizető esetére minden év szt István napján az előfizetők sorszáma közül tíz kisorsoltatván, 1218 (1-2)

1000 ft. olvasási ösztöndíjt nyernek,

ugy hogy az első kisorsolt számu előfizető nyer 500 ftot, a második 200 ftot stb.

Az előfizetési díj f. év végéig küldendő be Ferenczy Sándor köz- és váltó ügyvéd szerkesztő s kiadóknak Pestre mázsa-utca 4. szám alatti lakására.

Az alábbmásoknak elismert valódi s egészen irisen érkezett

SCHNEEBERGI NÖVÉNY-ALLOP

mell- s tüdőbetegek számára.

továbbá: rekedtség, nátház, ingerköhögés, mellszorogás, elnyálkásodás, torokgyulladás s nehéz lélegzés ellen, — mindenkor friss minőségben kapható:

PESTEN: Török József gyógyserész urnál a király-utczában, — dr. Wagner D. gyógyserésznél a váci-uton, — **Thalmayer A. és társa.** — **Osztaszky F.,** — **Schirk J.,** — és **Gerhardt A.** urnál.

BUDAN: Schwarzmeyer J. gyógyserész urnál.

Kolozsvárt: Megay M. C. gyógyserész.

Aradon: Sperlagh J. gy. gyógyserész.

Aszódon: Draskóczy gy. gyógyserész.

Baján: Klenaut J. gyógyserész.

Brassóban: Gyertyánfy Fa- gyógyserész.

bíck és Jekelius gy. gyógyserész.

Battonyan: Bignio K. gyógyserész.

Mediason: Breiner K. gyógyserész.

Mosonban: Pranter J. gy. gyógyserész.

Beszterczen: Dietrich és gyógyserész.

Fleischer.

Ronyhádon: Kramolin J. gy. gyógyserész.

Mohács: Pyker Gyula gy. gyógyserész.

Csáktornyan: Kárász A. gyógyserész.

Csütön: Borsay F. gy. gyógyserész.

Debreczenben: Göbl N. gy. gyógyserész.

Deesen: Krémer S. gyógyserész.

Deettán: Braunmüller J. gy. gyógyserész.

Berecsken: Hoffmann B. gyógyserész.

Bereken: Kawilowicz gy. gyógyserész.

gy. gperjesen: Ziember Ign. gyógyserész.

Ereknújvár: Conlegrer Ign. gyógyserész.

Egerben: Wessely gy. gyógyserész.

Eszéken: Thürner fiai és gyógyserész.

Dessáthy gyógy. gyógyserész.

Győrött: Brunner F. gyógyserész.

Gyulan: Lukács gy. gyógyserész.

Haczfeld: Hagelschmidt V. gyógyserész.

Hátszegben: Mátyás B. gy. gyógyserész.

Ipolyoson: Mikulási T. gyógyserész.

Janosházán: Kuna gy. gyógyserész.

Jolsván: Maleter gy. gyógyserész.

Kaposvárt: Schröder J. gy. gyógyserész.

Kőszegben: Strehle gy. gyógyserész.

Károlyvárt: Benich J. gyógyserész.

Kis-Martonban: Kodolányi gyógyserész.

gy. és Spatay A. gyógyserész.

Kossán: Eschwig E. gyógyserész.

Késmárk: Generich C. és A. gyógyserész.

Ruman: Milutinovitz S. gyógyserész.

Rékason: Boromi K. gy. gyógyserész.

Zalánban: Megay Gyula gyógyserész.

Zombor: Stein fia Márk gyógyserész.

Zsambokrétt: Neumann M. gyógyserész.

Szászváros: Sándor E. gy. gyógyserész.

Szabadkan: Hofbauer I. gy. gyógyserész.

Székeshérvár: Say R. gyógyserész.

Székeshérvár: Székeshérvár: Say R. gyógyserész.

Székeshérvár: Say R. gyógyserész.

Székeshérvár:

Szecskaavágó-gépek leírása.

I. Samuelson-féle kisebb fajta szecskaavágó.

mely az 1858-ki és későbbi kiállításokon arany-éremmel és dícséző oklevéllel jutalmaztatott.

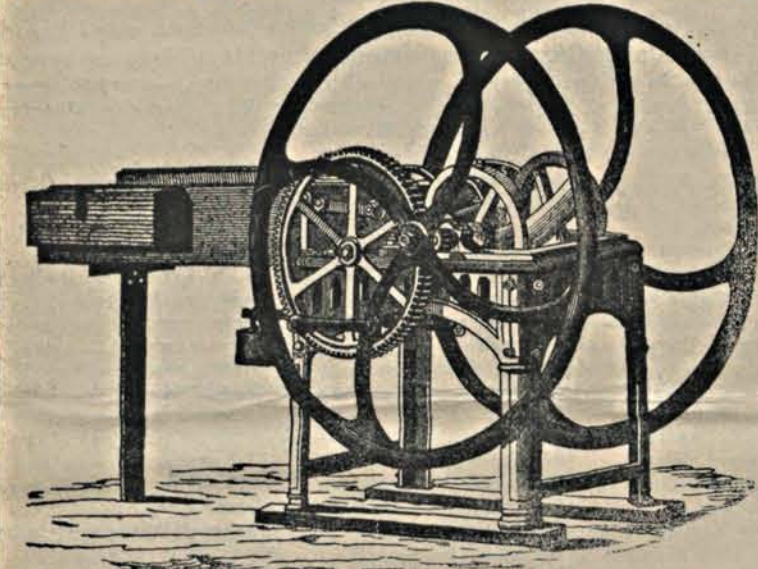
Ezen szecskaavágó az 1858-ki kiállításán 40 közt azért kapott arany-éremet, — mert kis gazdáknak való legkisebb szecskaavágó, s egyszerű szerkezete, jó könnyű kezelése és szapora munkássága által tünnette ki magát. A gép egy négy lábán álló szilárdon összeépített vasállványból áll, melynek elő részén a fő- és hajtó-tengelyen a szecskaavágó (lódító) látszik. Ezen kereken két külső kör alakú (convex) kék van, mely a lódítókerék egymás ellen álló karjaira két-két csavarral van megerősítve. A másik két-két csavar, mely ugyanezen lódítókerék karjaiba van illesztve, arra való, hogy a kékét élét, szigorúan lehessen a gép elő részéhez állítani, hogy a szalmát vagy vágandó takarmányt egyenesen elmesse. A fő-tengely folytatásán van egy csiga, mely alul a gép állványban és tengely alá és fölébe illesztett két fogas henger tengelyén levő oldal fogas kerek hozza mozgásba. A vágandó takarmányt pedig a fenn emelt két henger hozza a kék alá.

Használat alatt ügyelni kell, hogy minden csavar erősen meg legyen szorítva; a tengelyek, csigakerekek és pereselyek tiszta faolajjal megolajozva, a por és piszoktól tisztán legyenek. Különben a gép idővel elromlani kezd.

Ezen szecskaavágó-gép mindenféle takarmány-vágásra egyaránt alkalmas, legyen az széna, szalma vagy kukoricaszár. Pontos és jó kezelés mellett 1 óra alatt könnyen 30 véska fél hüvelyknyi hosszú szecskaát vág. — Gyári ára 50 ft. osztrák értékben.

II. Amerikai szecskaavágók.

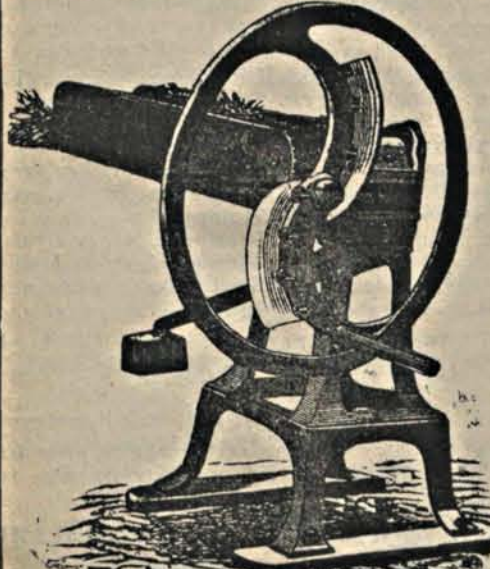
Ezen szecskaavágók egy szilárdon összeállított fa-állványból állanak, melyeknek elő részén két öntött vas fogatlan hengerkerékre vannak a kék, számszerint 4-3 és 2-re illesztve. Ezen hengerkerékek tengelyének két oldalán vannak hajtók és hajtókerékek alkalmazva. Ezen hajtókerékek mellett van egy kis fogas korong, mely egy a szalmahúzó alsó henger tengelyére illesztett nagy kerékbe vág, mely tengely másik végén szintén egy fogas kerék van, mely által a felső fogas henger hozatik mozgásba. Ezen gépek egyszerű szerkezeti és tartósságuknál fogva igen kedveltek, és talán magából a gyárból már pár ezer van Magyarországon elterjedve. — Ezen szecskaavágóval a 4 és 3 kékűn lehet az első negyed, fél és 1 hüvelyknyi hosszú szecskaát vágni, a mint a négy kékűn 4, 2, vagy egy kékűl vág az ember. A 3 kékűn pedig 3, 2 és egy kékűl vág. A két kékű szecskaavágó vág kékűle szecskaát, fél és egy hüvelyknyi hosszú, a mint két vagy egy kékűl vágunk. Meg kell említenünk, hogy ezen szecskaavágóknál azelőtt vízszonnal volt az alsó henger elátva, most azonban ezt elhagyva vízszintes szerkezettel fogas vas hengerek alkalmaztatnak a takarmányt a kék alá való tolasásra, melyek azt sokkal biztosabban és egyenlőben eszközik. A munka előtt különösen vigyázni kell arra, hogy a csavarok megerősítve, a tengelyek és pereselyek tiszta faolajjal megolajozva s a gép por és piszoktól ment legyen, különben hamar romlásnak indul. Ára ezen gépeknek: 4 kékű, lóerőre alkalmazható 220 ft. o. é. vág óránként 250-300 véska szecskaát. — 4 kékű ember és lóerőre, vág: lóerővel hajtva 120-160 véska, embererővel hajtva 60-80 véska; ára 130 ft. o. é. — Embererőre 3 kékű, vág óránként 50-60 véska; ára 105 ft. o. é. — Embererőre 2 kékű vág óránként 40-50 véska; ára 85 ft. o. é. — Különben e gépek véskaát egyáltalán mindent, legyen az széna, szalma vagy kukoricaszár. — Ezen szerkezeti 2 kékű szecskaavágó az 1858-ki évi gazdasági kiállításán ezüst-éremmel jutalmaztatott szilárd szerkezete és könnyű kezelése miatt.

Ezen amerikai szecskaavágó-gépeket legújabbban vasállványra is készült a gyár különféle nagyságban, de mindegyike 4 kékű. — Ezen gépek erős alkotásuknál fogva lóerőre is alkalmazhatók; ára 180-160 ft. osztrák értékben.

III. Richmond- és Chandler-féle szecskaavágók.

Ezen gépek szilárd és csinos alaku vasállványuk, a metszőkészek szintén külső- (convex) alakúak és a hajtó-kerek egy- más étellenében álló karjaira vannak csavarok által megerősítve.

Az ezen karokon lévő többi négyzögű csavarok arra való, hogy a kék a gép elejére szigorúan oda lehessen igazítani, hogy a vágandó takarmányt tökéletesen elvágja. Ezen gépek közül a kisebb fajtának hajtókerék tengelyén van egy csiga alkalmazva, mely az e tengely alatt és fölött levő szalmahúzó-tengelyek végére illesztett fogas kerekek, illetőleg hengereket hozza mozgásba. A gépnek felső hengere mozgó — föl és le — mely szerkezeténél fogva a vágandó takarmányt, legyen az több vagy kevesebb, mindig egyenlően összeszorítja a kék alá hozza. Ezen gépen könnyű kezelés mellett lehet óránként 50-60 véska szecskaát vagy akár milyen takarmányt — legyen az széna, szalma vagy kukoricaszár — vágni; ára 50 és 70 ft. osztrák ért.

A második ennél nagyobb szecskaavágó-gép, hosszas négyzög-alakú állvány közepén nyugszik két tengelytartó pereselyben, a fő- vagy hajtótengely, melyen a szecskaavágó lódítókerék van szintén a külső körű kékkel és csavarokkal, mint az előbbiek, el van látva. Ezen tengely végén egy kisebb fogas kupkerék van alkalmazva, mely által egy ezen tengelyre függőlegesen, de való egyaránt fekvő tengelyt hoz mozgásba. Ezen tengely végén van ismét egy kis fogas korong, mely által egy közvetítő nagyobb és kisebb fogas kerék mozgattatik. Ezen kisebb kerék bele vág a szecskaavágó-gép alsó hengertengelyére illesztett nagyobb fogas kerékbe és azt hozza mozgásba. Ezen tengely közepé felé ismét van egy kerék és forgat egy fölötté levő a felső szalmahúzó-hengertengelyt el összekötött könyöktengelyt, és így a felső szalmahúzó-hengert, mely a könyök-tengelynél fogva a vágandó takarmány mennyisége után fölébb vagy lejjébb mozgó és a takarmányt mindig szorosan összeszorítja a kék alá hozza.

Ezen szecskaavágó a hozzáadott négy pár váltókerékkel fogva négyféle külön hosszúságú szecskaát vág. A kerekek következendőkép alkalmaztatnak, u. m.: 1. Ha az alsó szalmahúzó-tengelyre a 40 fogu kerék van alkalmazva és az ezt hajtó közvetítő kis kerék 12 fogu, negyed hüvelyknyi hosszú szecskaát vág. — 2. Ha az alsó szalmahúzó-tengelyre a 36 fogu kerék van alkalmazva és ezt hajtó közvetítő kis kerék 14 fogu, fél hüvelyknyi szecskaát vág. — 3. Ha a nagyobb kerék 33 fogu és a kisebb 20 fogu, három negyed hüvelyknyi. — 4. Ha az alsó szalmahúzó-tengelyre a 30 fogu kerék van alkalmazva és az ezt hajtó közvetítő kis kerék 25 fogu, 1 hüvelyknyi hosszú szecskaát vág.

Ára a legkisebb félének kéz-erőre 50 ft., a nagyobb kéz-erőre 70 ft., a legnagyobb kéz-erőre 135 ft., a ló-erőre alkalmasnak 180 ft., a legnagyobb ló- és gőz-erőre 250 ft.

Ezen gépeknél is ügyezni kell, hogy a tengelyek és pereselyek tiszta faolajjal olajozva, a csavarok meghuzva és a gép általában por, piszoktól óva legyen, mert különben hamar romlásnak indul.

Vidats István gépgyára.

1206 (3-8)

Csak alapos gyógyítás biztosított utóbjak ellen.

Titkos betegségeket, s tehetetlenséget, elgyengült férfierőt,

gyakori magömlések, sőt a végképen tehetetlenséget katonai és polgári körökben átkorrel használt egyszerű módszerrel anélkül hogy a beteg hivatásában vagy életmódjában gátoltnék, minden izgató szer nélkül bámulatos gyorsan és alaposan (az utonnan keletkezett 48 óra alatt) gyógyítja Wels J. gyak. orvos és szülész, az itteni cs. kir. garalson főkorházban kiszolgált osztályorvos, a m. kir. természetudományi társulatrendes tagja minden alkalmatossággal egy titoktartás, mint a gyógykezeléshez jól beosztott rendelő-irodájában Pest, Sebestyén-tér 4-dik szám 1-ső emelet, (a „Huszár-hoz“ címzett kávéház felett), naponta reggel 7 órától 10-ig és délután 1-4 óráig.

Férfiak és hölgyek részére külön-külön városzoba van. Díjjal ellátott levelekre leggyorsabban válasz, és kívánatra gyógyszerrel is gondoskodik. 1896 (1-12)

A leghíresebb s. kiz. szabadalmazott

Oxford eszencia

meggyógyít azon pillanatban minden makacs fogfájalmat. Hatásosága a leggyorsabb lelsike-reb. Egy üvegcse ára 50 kr. Raktárak: Bécs s az ország minden nagyobb gyógyszerüzeteiben léteznek. Nagyban megrendeléseket elfogad Zulin G. cs. kir. szabad. tulajdonos Triestben Főraktár Pest s a vidékre név: Török József gyógyszerésznél, király-utca 7. sz.

Cs. és kir. szabadalmazott, a maga nemében egyetlen hatású patkány- és egérfirtó. Egy bádog doboz ára 1 ft., 6 doboz 5 ft. o. é.

Cs. és kir. szab. gyökeresen ható poloka-irtó szer, butorok számára. Egy üveg ára 40 kr. 6 üveg 2 ft. o. é. Főművelhetlen hatású poloka-irtó szer, falazat számára. Felsőfokú, festésnél vagy falak mázolásánál a festékbe, mészbe vagy vakolatba keverése alkalmas. Egy pintes üveg 1 ft., 6 pintes üveg 5 ft. o. é. 1 pintes üveg elégséges egy közép nagyságú szobára.

Speciális, kitűnően biztos és gyökeresen ható sváb-bogar (Heimchen) irtó-por. 1 csomag ára 30 kr., 6 csomagára 1 ft. 30 kr.

Valódi persa rovar-por, a bolhák, molyok, legyek, hangyák stb. kiirtására. Egy üveg ára 40 kr., 6 nagy üveg 2 ft. o. é. — Egy kis üveg 20 kr., 6 kis üveg 1 ft. o. é. A legcélszerűbb megrendelések is, a illeték beklüldése vagy utávitelt, pontosan teljesítenek. Minden cikkből a szükséges használati utasítás mellékelve van.

Nagybani árszabályok a t. cz. gyógyszerész és kereskedő urak kívánata díj- és bérmentesen megküldetnek.

Alóli gár, kölcsönös meg-egyezés folytán, egyszersmind városi házak, falusi birtokok, gyárak, áruktárak, kórházak és egyes helyiségeknek személyzete által a nevezett fergéktili megtisztításra kezeség mellett vállalkozik. 1185 (14-24)

Azon hathatós eredmények közül, melyek fergék-irtó szerem alkalmazása által elérték, csupán a következőket vagyok bátor kiemelni: a magy. kir. miniszter-előnökség és magy. kir. belügy-miniszterium palotái; továbbá Pestetich Agoston és Pestetich Dénes görög palotái stb. stb.

Számos megrendelést vár: **REISS B.** magyar. kir. szab. vegy-szerek gyára a fergek gyökeres kiirtására Pesten, három korona-utca 9. sz.

UNSCHULD EDE PESTEN

1-ső fegyverraktár s műhely: váci-utca a „levélhez.“

II-dik fegyverraktár s műhely: kerepesi-uton, a nemz. színház étellenében.

ajánlja a részére Magyarországon és Ausztriában kizárólagos szabadalmat nyert legújabb javított

kakas nélküli Lancaster-vadászfegyvereit

(saját készítmény.)

Ezen fegyverek főelőnye mások felett a gyors és biztos töltés és pontos löképeség száz lépésre, (mely távolságra 2-ös számú sörét 50 iv itatos papíron keresztül víz) még különösen az, hogy szerkezete egyszerű, s így nincsenek alátelve a más ilyenmü kakashal ellátott fegyvereknél folytonosan szükségelt javításoknak; továbbá egyik igen nevezetes előnyük az is, hogy teljes bizossággal elzárhatók.

E találmányok részre hajlatlan szakemberek által mindig a legjobbnak ítéltetett, mert a kívánalmaknak várakozáson felül kitünőleg felel meg, és bármely vadászfegyver próbálásával a legbiztosabban verszeny.

Egy szép kiállítás

kakas nélküli dupla Lancaster-vadászfegyver

gyönyörű díszítéssel és damaszt-csővel 130, 150, 200 fruba kerül, és mindenkinek, kit érdekel, a váci-utczában és a kerepesi-uton, a nemzeti színház étellenében lévő üzletben szivesen megmutattatik.

Lancaster-fegyvereket kakashal 80 főtől 120 főtig készítenek szépen kiállítva.

Raktárainban Lafaucheux-vadászfegyverek is nagy választékban vannak, és pedig a legjobb szerkezet szerint készítenek, melyek saját gyarmányom levén, a legpontosabban állítják ki, árak 65, 75, 80, 90, 100 főtig.

Lafaucheux-fegyverek a legjobb hirtőlíthi gyárakból 40, 45, 50, 60, 80, főtől kaphatók.

Lafaucheux-revolverek személyes biztonságára kipróbálva, gazdag választékban szerethetők be, még pedig 6 lövésűek 8, 12, 15, 18, 20, 25, 35 főtig, — 10, 12, 20 és 30 lövésűek 25 főtől 75 főtig.

Perussios fegyverek, duplák vascsővel 12 főtől 15 főtig; egycsőűek 7 főtől 8 főtig.

Szalag (Ruban) csőűek duplák, 20 főtől 25 főtig.

Egycsőű mordályok, párja 2 ft. 40 krtól 5 főtig; kétesőűek 5 főtől 12 főtig.

Vadászcsőzők nagy választékban a legolcsóbb gyári áron.

Minden fegyverert jótallók, és azt nem tetszés esetében egy hó leforgasa alatt kicserélem.

Műhelyeimben fegyverjavítások olcsón eszközöltetnek.

Videki megrendelések postai utávitelt mellett pontosan teljesítenek.

Titkos betegségeket és tehetetlenséget (elgyengült férfierőt)

gyógyít gyökeresen fényes és tartós siker biztosítása mellett

Handler Mór,

orvos- és sebészudor, szülész és szemész.

Rendel naponként délelőtt 11 órától 1-ig és délután 3 órától 5-ig.

Lakik Pesten, Lipót-város, Nádor-utca 13-ik szám, 1-ső emelet, 14-ik szám. 1164 (11-20)

Díjjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik.

Huile balsamique (balzsamos-olaj),

jónak tapasztalt s a legnagyobb tekintélyek által számtalan bizonyítványokkal igazolt szer a fulléreg-rákfene ellen, vadász és vizslakutyáknál.

1 üveg ára 2 ft. 25 kr. a. é.

Life preservers, Pills for dogs. (kutya-lapdacsek.)

Egy hírneves angol állatorvos által 30 éven át használt kutya-lapdacsek nemcsak elmozdítják a full-rákfene gyorsabb gyógyulást, — hanem meg-óvják, a kutyákat minden máségyéb betegségektől, u. m. nehezkör, vidatáncz, kúszvány-s rüh-től, az eb-düh ellen pedig a legnagyobb sikerrel használható.

1185 (3-6)

Egy skatulya ára 1 ft. 10 kr.

Bérmentes levelek által megrendelhető; Bittner Gyula gyógyszerésznél Gloggnitzban.

Minden alábbirt tárgyak szállárdul elesomagolva szétküldetnek. Traugott Minden legkisebb comissio leggyorsabban kivittetik. (I. osztály.)

Műszaki-gyakorlati találmányok.

Traugott légzáró ajtók, ablakok számára telen, egy házban sem kellene hiányozniok. Az ajtók és ablakok hasadékaiba tétetik, miáltal sem szél, sem hideg be nem hatolhat, 1 rőf csak 4 kr. **Traugott csodagummija** a közönséges radirgumi alakjában, minden rozsdafoltot vagy piszkot minden tárgyból kivész, így például egy régi krajczár megdörzsöltetvén ujja lesz, 1 db. 20 kr. és egy évre elegendő.

Traugott electricus ostrom-világa; az különösen az 1871-ki hadjárat alatt gijeli közszemlek alkalmával használtatt. E világ oly fényes mint a nap és minden szobában megmutathatik. 12 db. 60 kr., 6 db. 30 kr.

Traugott husvágó-gépe. Az 5 perc alatt legnagyobb tömeg húst apróra vágja, kolbásztöltésre stb. Legnagyobb szerű találmány 1 db. 6 ft. 50 kr.

Traugott dugaszhozó-gépe legbiztosabb mód a dugasz sörtétlen elválogatás, ára 1 db. 90 kr.

Traugott tojás-vizsgálója gazdaszszonyok számára. Az ujonnan feltalált tojás-vizsgáló minden körben nagy figyelmet keltett. Ha a tojást a vizsgálóra teszik, a belsőt oly tisztán látni, mintha nyitva volna, úgy hogy a romlott tojást első pillanatra megismerni és így ezen irányban családias nem leheges; és milyen kellemes szakdes vagy szakácsnőre, ha a tojást azonnal felverni és felfhasználni tudja, a nélkül, hogy orrát bele kellene dugni. E műszer hasznony be fogja látni, és azért nem kéne azt a többi házi eszköz mellé beszerezni 1 db. 60 kr.

Traugott tintapora. Gyakorlati találmány. Végre sikerült egy tintaport feltalálni, mely mindenkit kielégíti; minden eddigigi jószág mind olcsóságra nézve fellulul. Egy rész viz hozzá adása által a legjobb fekete tintát állíthatjuk, mely azonnal használható, 1 csomag egy pint tintára elegendő, csak 20 kr.

Traugott mitrailleuse-fűszere, igen csinos 3 kr.

Traugott Elf-fogaszója valamennyi még oly dícsért szer közül a legjobb és legbiztosabb fogtisztoszer. E készítmény, Traugott Elf-pasztája azon tulajdonságokkal bír, hogy a fogakat a cariesstől vagy más káli- és borkőképződéstől, az ugynevezett fogkötőtől, megszabadítja, úgy hogy azokon nyomul, saturálja és minden szilárd kéreg leválaszt a nélkül, hogy a fogak fenyet vagy elszúrjat vagy az egészes egészesen elkegyesbbé is megtagadja. A Resino-Gumatta továbbá a foghúsa elszórtól és az illó olajok hasítóleghatnak a szájrügy egész szervezetre, mely a tisztítás által a késő korig egészséges és normal marad. Végül a folyadék ozonszerűleg hat a fogakra, úgy hogy azok fehérek veszély nélkül. 1 üveg 1 forint 20 kr.

Traugott dugaszoló-gépeit. Hogy 1000 palackot 30 perc alatt dugaszolni lehessen, előleges az amerikai dugaszoló-gép 1 db. 60 kr.

20 frtos megrendelésül egy pompásan kiállított albumot kapni, borbé köve 200 képre, melynek valódi értéke 6 ftra rug; 40 forintot egy casette-t 6 személyre való észterrel; 60 forintot 12 személyre ingyen rabat grantant; egy oly kedvezményt csak oly nagyszerű telepet nyujthat.

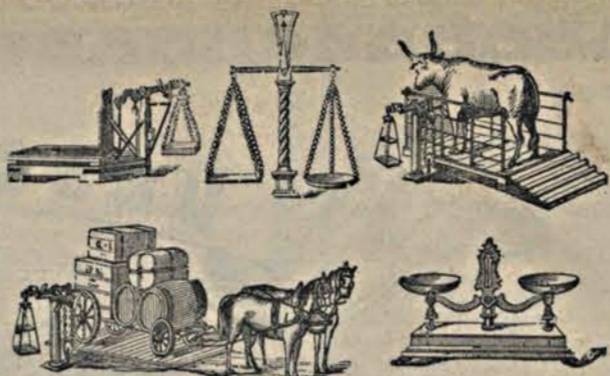
Egyesegyedül kapható az általános ismert áruháznál: **TRAUGOTT FEITEL** Bécsben, Kärntnering 2.

LECHNER JÓZSEF

mű-órás Pesten, váczí-utcza 5. sz. alatt,

ezennel tudatja tisztelt vevőivel s a nagyérdemű közönséggel, hogy ő legújában Parisból nagyszerű választékban kapott: **marvany, valódi bronz és horgony-allvány órákat,** — továbbá **uzastai- és ebresztő-órákat** látta el pesti raktárát. Ugyanott díszválasztékban mindenkor késletben találhatók kiprobatált **arany órák** hölgyek s urak számára — lánczokkal együtt vagy a nélkül, melyek különösen **karácsonyi- s ujjevi ajándéku** igen alkalmasak. 1203 (3-3)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1871. (egyetem-utcza 4-dik szám alatt).

Kovácsolt, hatóságilag megvizsgált tized-mérlegek,

négyszögletűek (8 évi jótállás mellett).

Hordeó:	1	2	3	5	10	15	20	25	30	40	50	mássa.
Ára:	18	21	25	35	45	55	70	80	90	100	110	forint.

Súlyegyen-mérlegek (5 évi jótállás mellett).

Hordeó:	1	2	4	10	20	30	40	50	60	70	80	font.
Ára:	5	6	7.50	12	15	18	20	22	25	27.50	30	forint.

Barom-mérlegek vas-korlátal és súlyokkal (10 évi jótállás mellett).

Hordeó:	15	20	25	30	40	50	mássa.
Ára:	150	170	200	230	300	350	forint.

Híd-mérlegek (10 évi jótállás mellett).

Hordeó:	50	60	70	80	100	120	150	200	300	500	mássa.
Ára:	350	400	450	500	550	600	650	750	900	1200	forint.

Továbbá minden más mérleg és súlyok. Megrendelések, a pénzüsszeg beküldése vagy utánvét mellett azonnal fogantattnak. 1202 (4-50)

Bugányi L. és társa, mérleg- és súly-gyárosok Bécsben. Raktár: Stadt, Singerstrasse 10-dik szám. Gyár: Margarethen, Griesgasse 26-dik szám Bécsben.

Karácsonyi és ujjevi ajándékok.

1000 frt fogadásul!

hogy az egész birodalomban és sok más országban senki sincs, ki miként

Brauswetter Janos

chronometer- és műóras SZEGEDEN szülővárosában 12 éven át külföldön és a francia Svveicz legjobb órágyárakban az óraművészet minden titkait magáévá tette, a hozzávaló gépeket beszerzte, és azután

Münchenben az az elméleti és gyakorlati vizsgálatot addig meg senki által meg nem közelelt eredményre letette volna; ki továbbá üzlete 22 évi főnállása óta anyi órá, és mindezeket, újakat egy mint javításokat, saját találmány gépek és eszközök segítségével, 40 évi tapasztalás alapján, saját vezetések alatt oly jó állapotba helyezte, és személyesen, a zsebrókat, függő vagy fekvő, egy-szóval minden helyzetben és rákoldásokban oly arányosan és pontosan szabályozva adta volna át a t. cz. közönségnek, mint azt ő tette, és jövőben is teni fogja. 1143 (11-0)

Azonfölül tölem minden óra vedője egy 10 évi, és minden javítás megrendelője 5 évi írásbeli jótállással szóló iratot kap, használati utasítással együtt.

Hogy a mondottak folytán óráim minden tekintetben a legjelesebbek, legpontosabbak és legújtanosabbak, az magától értetik.

Igen gyakran ismétlődött utánrendelések és dícsőrólevelek es. k. katonai és polgári egyenként, valamint óráskótlól, még fővárosokból is, bizonyítványok, bizonyítékok tömennyelen száma, mik a mondottak igazságát megerősítik, nálam megtekinthetők. Segédök nagy száma, kik nálam dolgoztak és tanultak, ezt szintén bizonyíthatják.

Arany- és ezüst órák, lánczok, a m. kir. ellenőri hivatal által megvizsgáltatvák, és minden nemben dús és legdiszesb választékban kaphatók.

Férfi órák.	Frt.	Hölgyórák.	Frt.
Ezüst henger-óra 4 rubinnal	10-12	Ezüst henger-óra 4 és 8 rubinnal	13-18
arany szegélylél,		Arany henger-óra 4 és 8 rubinnal	25-30
ugrólappal	13-14	detto, zománczóva	31-36
dupla tokkal	15-17	detto, arany feddéllel	36-40
kristályüveggel	14-17	detto, zománczóva gyémánttal	42-45
horgony-óra 15 rubinnal	16, 18-20	detto, kristály-üveggel	42-45
horgony-óra dupla tokkal	18, 20-24	detto, dupla tokkal 8 rubinnal	38-45
angol horgony-óra kristály-üveggel	18, 20-24	detto, zománczóva, gyémánttal	53-65
ugyanazok dupla tokkal	23-28	horgony-óra	45-48
tábori horgony-óra dupla tokkal	22-28	detto, kristály-üveggel	56-60
valódi horgony remontoir fül-nél felhuzható kristály-üveggel	30-35	dupla tokkal	50-56
ugyanaz dupla tokkal	35-40	detto, zománczóva gyémánttal	70-80
Arany horgony-óra 3. sz. 15 rubinnal	38, 46-60	Serkentő, órával együtt 7, mely gyertyát is gyújt 9 ft., 8 napos 13 ft.	

Inga-órák legnagyobb raktára. Mindennapi felhuzással 10, 11, 12 ft. Minden 8 napi felhuzással 16, 18-26 » Óra- és főlóra-ütéssel 30, 33, 35 » Ugyanaz dupla tokkal 65-100 » Negyed- és óra-ütéssel 50, 55, 60 » valódi horgony remontoir 65-100 » Havi regulátorok 30-36 » ugyanaz dupla tokkal 100-200 » Inga-órák bepakolásáért 1 ft. 50 kr. Ezüst óralánczok 3-8 ftig, hosszuk 6-15 ftig, 3-mas számu aranylánczok rövid 18-70 ftig, hosszú 35-100 ftig. Minden áru gyűrűk és egyéb ékszerék, úgy talmi- arany, bronz- és acél-lánczok is. Tárgyak, melyek nem tetszenének, kicserélhetnek. Órák, arany s ezüst a legmagasb árú cserébe elfogadhatnak. Vidéki megrendelések a pénzüsszeg előleges beküldése vagy utánvét mellett pontosan teljesítetnek

Pest, december 31-én 1871.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt. Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupan Politkai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságokk illetleg: Egy négyzer hasábozott petit sor, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdeményeket elfogad Bécsben: Oppellik Alajos, Wollzeile Nr. 22 és Haasenstejn és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Belyeg-díj, külön minden igtatás után 30 krajczár.

Hoványi Ferencz.

(1816-1871.)

A magyar katolikus egyház és irodalom egyik legjelesebb férfiat vesztette el közelebről Hoványi Ferencz nagyváradi kanonokban, ki a folyó hó 11-kén, 55 éves korában, s így még férfikora delén végezte be a munkásságnak és jótékonyágnak szentelt életét. Neve, melyet az akadémia 1858-ban füzött tiszteleti tagjai koszorujába, széles körben volt ismeretes és tisztelt. S korán bekövetkezett halála érzékeny veszteség különösen azon egyháznak, melynek egyik legvittezebb harczosa vala.

Hoványi 1816. ápril 2-kán született Körös-Tarján helységben, egy mértföldnyire Nagyváradtól; apja malom-mester volt, s a gyermek bölcső-álmaiba a bérczi folyam zugása vegyült s ábrándos, sőt rajongásra hajló lelkületének korán táplálékot adott. Anyja Túri Jozefa, Erdélyi négy nemesi családai egyikéből származott, ki ősi nemes büszkeségét egyszerű állásában sem vesztette el s átültette gyermeke nagyváradi lelkületébe. Így nevedekett a fiu, nyolcz éves koráig a falusi malomházban, hamar elárulván ritka szellemi tehetségeit. 1824-ben Nagyváradra vitték iskolába, hol agymnázium négy alsó osztályát, — majd 1829-ben Temesvárra, hol — a német nyelvet is elsajátítván — a más két osztályt végezte. A bölcsészeti tanfolyamra ismét Váradra tért vissza, s 16 éves korában, azt is végezvén, belső hivatását követve minden egyéb kívánható óra kapható, úgy munkás-órák is.

Inga-órák legnagyobb raktára. Mindennapi felhuzással 10, 11, 12 ft. Minden 8 napi felhuzással 16, 18-26 » Óra- és főlóra-ütéssel 30, 33, 35 » Ugyanaz dupla tokkal 65-100 » Negyed- és óra-ütéssel 50, 55, 60 » valódi horgony remontoir 65-100 » Havi regulátorok 30-36 » ugyanaz dupla tokkal 100-200 » Inga-órák bepakolásáért 1 ft. 50 kr. Ezüst óralánczok 3-8 ftig, hosszuk 6-15 ftig, 3-mas számu aranylánczok rövid 18-70 ftig, hosszú 35-100 ftig. Minden áru gyűrűk és egyéb ékszerék, úgy talmi- arany, bronz- és acél-lánczok is. Tárgyak, melyek nem tetszenének, kicserélhetnek. Órák, arany s ezüst a legmagasb árú cserébe elfogadhatnak. Vidéki megrendelések a pénzüsszeg előleges beküldése vagy utánvét mellett pontosan teljesítetnek

HOVÁNYI FERENCZ.

mellett is mint titoknok működött 1843-ig, mikor várad-velencei plebánossá egyszerűen a bécsi Pázmáneumba küldötte. Mint papnövendék, már a szépművészetek s bölcsészet tudor koszoruját nyerte, a mellett hittani szigorlatait is kitünő sikerrel tevén le, 1836-

ban egyházmegyéjébe Nagy-Váradra tért vissza, s mindjárt papnöveldi tanulmányi felügyelővé s székesegyházi hitszónokká neveztetett ki. Fialabb levén, mintsem fel-szenteltethessék, még két év múlva, 1838-ban is csak egy félév elengedésével nyerte meg a főlzenelést, s ugyanakkor a hittudományoknak is tudorává avatott. Püspökét mint titkár kísérte az 1839-40-diki pozsonyi országgyűlésre, hol a vallás-ügy jelesen a vegyes házassági kérdés vitattott. A következő püspök, b. Bémer László

szűk körében, hanem a bölcsészeti és történelmi tudományokra is kiterjedt, s nagy aethetikai jártassággal és szép ízléssel párosult, tiszteletet és nagy befolyást biztosított neki. Azonban csak rövid ideig maradt Nagy-Váradon, s már 1844-ben Szilágy-Somlyóra tétetett át plebánosnak és iskola-igazgatónak s krasznakerületi esperesnek, hol 1847-ig működött. Innen írta a Religióban „a lelkipásztorárság terhei és viaszgalásai” című leveleit, melyek őt — mint írórt és papot — egyaránt a legjelesebbek egyikeül tüntették föl. Sokat tett itt az iskolák fölvirágoztatására is, s megkezdte hosszú sorát azon tetemes anyagi áldozatokon is, melyeket életében s végrendeletében a nevelés és a jótékonyág oltáira hordott. A gyakorlati lelkipásztor-kodás mezejéről azonban elszóllítottatott, magasabb hivatás levén fenntartva számára. A magyar kir. egyetemnél megírult hittanári székre nevezetvén ki, ez állomást csak rövid ideig töltötte be, mert Kis Pál kanonok halálával, még azon évben (1847-ben) Ferencz József főherczeg (mostani fejedelmünk) és testvére Miksa (utóbb mexikói császár) mellé magyar nyelvtanárul hivatott meg. Bécsben maradt még hivatásának befejezte után is, bár 1849-ben nagyváradi kanonokká, s 1853-ban prépostá neveztetett ki. A világtól elvonulva, a kapuczinusok kolostorának egy cellájában, főkép irodalmi munkálatokkal foglalkozva tölté ez éveket. 1851-ben adta ki 1846-ban tett olaszországi utjának tapasztalatait két kötetben, melyek a vallásos szellemen kívül, kivált az olasz művészet remek alkotásainak valóban műértő leírásaival vannak át meg átszőve. Főmunkája azonban, mely a katolikus egyházi irodalomban már azelőtt is megalapított nevével magasra s csaknem Pázmán, a